

זשכנו תדרש

שו"ת חזרה

הלכות נדה

חלק ג'

הצהי"ת

השאלות נכתבו ע"י המפצל "דרשו", והוספתי עליהם התשובות

הוספתי שאלות על המראי מקומות של "דרשו"

[שאלות שהוספתי נכתבו במרובעות]

כל מי שיש לו הצרות והארות מתבקש להודיעני לתוצאת הרביע

ניתן להשיג חוברת שו"ת על הלכות
שבת, עירובין, פסח, נדה, בשר בחלב, תערוכות, מליחה, מקוואות רבית.
שמיטה

כמו כן ניתן להשיג את החוברת
אספרה שמך לאחי
על
סיפור יציאת מצרים
מגילת אסתר
מתן תורה
נס חנוכה

ניתן להשיג את החוברות אצל

ישראל יצחק משי להב
מסילת יוסף 1 מודיעין צילית
08-9741925

הצרות והארות ניתן לשלוח לכתובת הנ"ל

לכתובת האליונות החודשיים באימייל ניתן להירשם wa052052@gmail.com

תרומות להדפסה יתקבלו במרבה

ומה הטעם? (3) והאם מותר לאשה נדה להסיר מבעלה נוצה דרך נפיחה?

סעיף א'

א. (1) האם יש נפק"מ בדיני הרהקות בין ימי נדתה לימי ליבונה? (2) והאם מותר להתייחד עם אשתו נדה, ומה הטעם?

ת. (1) אין חילוק, דכל שלא טבלה דין כל הימים שוה לכל הדברים (ש"ך א'), [נדלא כדמשמע מר"ח ורש"י להקל בימי ליבונה למזוג ע"י שינוי, ור"ת פי' שהיו טובלין שתי טבילות, אחת אחר שבעה לראייתה דאינה אסורה עכשיו אלא מדרבנן, עיין סיד' 2] מותר להתייחד עמה דכיון שכבר בא עליה, לא תקיף יצריה (שר"ע). [ועוד טעם דהא יש היתר לאיסורה (תוה"ש א')]

ב. האם מותר ליגע בבגדי אשתו נדה - בעודה לבושה בהם או כשאינם עליה?

ת. ליגע בבגדיה בעודם עליה יש להתרחק, אבל כשאינם עליה מותר (פ"ת ג' בשם התשב"ץ).

סעיף ב'

ג. (1) האם מותר להושיט שום דבר - קצר או ארוך - מידו לידה או להיפך, ומה הטעם? (2) והאם מותר ליטול את התינוק - קטן או גדול - מידה, ומה הטעם?

ת. (1) [מהרמב"ם שאסר נתינת הכוס ביד בעלה משמע ששאר דברים מותר, וכ"ד קצת מפרשים, ויש מחמירים בכל דבר, וכ"ד הרשב"א וכן נהג רש"י] וכ"פ המחבר שלא יושיט שום דבר, ופי' הש"ך (ג') אפילו דבר ארוך, וכן לא יקבלנו מידה, שמא יגע בבשרה. (2) התשב"ץ התיר ליטול התינוק משום דחי נושא את עצמו והתינוק עצמו יוצא מחיק אמו ובא אל אביו, ומ"מ כתב הפ"ת (ג') שאין להקל בתינוק קטן או חולה או כפות, דלא שייך חי נושא את עצמו.

ד. (1) האם מותר לזרוק מידו לידה או להיפך? (2) ומה הדין לזרוק כלפי מעלה והיא פושטת ידה ומקבלתו?

ת. (1) בבנימין זאב אסר לזרוק מידו לידה או להיפך וכ"פ הרמ"א. (2) הכו"פ מתיר [ולא תוסיפו פן תגרעו ח"ו], ובסד"ט כתב דאע"פ שיש להקל מעיקר הדין, מ"מ אין להתיר, וכל המחמיר בענינים אלו תע"ב (פ"ת ד').

ה. (1) האם מותר להריח מבשמים שלה - כשהם עליה או כשהסירה אותם ומונחים על השולחן, ומה הטעם? (2) האם מותר להתחמם מאור הנר שהיא מחזקת בידה,

ת. (1) הברכי יוסף אסר להריח מבשמים שלה וסימן לדבר סוגה בשושנים דצריך סייג גם בשושנים, ואפילו אם הסירה מעליה ומונחים על השולחן אפ"ה אסור להריח בהם (פ"ת א') [דכ"כ הט"ז לאסור בא"א משום שיבא להרהור]. (2) ביד אליהו אסר להתחמם מאור הנר שבידה משום שההבל מחבר (פ"ת ג'). (3) המנחת יעקב אסר, ובהר הכרמל מתיר וכ"כ בכר"פ דאין להחמיר (פ"ת ד').

סעיף ג'

ו. (1) באיזה אופנים מותר לאכול עם אשתו נדה על שולחן אחד? (2) באופן שבימי טהרתה אוכלים מקערה אחת, האם סגי בזה שיאכלו עכשיו משתי קערות או בעיני שינוי והיכר? (3) והאם מותרים לאכול מקערה אחת כשגם שאר בני הבית אוכלים מקערה זו? (4) והאם מותרים לאכול ביחד מצלחת מרכזית?

ת. (1) [להרמב"ם אין איסור כי אם בקערה אחת, אבל רוב הראשונים אסרו על השלחן, ואף דלדעת הרא"ש הוא רק בשלחן קטן שבזמניהם, מ"מ המחבר סתם לאסור אצ"כ] כשיש¹ שינוי, שיהא דבר המפסיק בין קערה שלו לקערה שלה, לחם או קנקן, או שיאכל כ"א במפה שלו (שר"ע), או שתגלה מעט מן השלחן (ש"ך ו') או לכפול המפה, ויש מתירים שתשנה היא ולא תשב במקומה (ב"י). (2) הרמ"א כתב דיש מתירין באופן זה בלא היכר, וכ"ד הש"ך (ו') דלא כהב"ח דפי' דאף לסברא זו אין היתר רק כשגם הב"ב אוכלים עמהם. (3) המשאת בנימין התיר דאין לך הפסק גדול מזה, אך המחמירים יפה עושים, והפ"ת אסר מדינא לפי מש"כ הרמ"א לאסור שיירי מאכלה, דהא א"א לזוהר שיפסוק אדם אחר בכל פעם (פ"ת ה'). (4) הב"ח אסר לאכול מקערה אחת חתיכות שהוא נוטל אחת והיא נוטלת אחת עד גמר אכילה, ושבשם גדול הוא, אמנם הט"ז (ב') העיר שאם מניח לפניו על כלי מיוחד ואוכל משם מותר כיון שמשתמש בכלי אחר בינתיים.

סעיף ד'

ז. מדיני איסור אכילה ושתייה משייריה; (1) מה הדין אם הפסיק אדם אחר ביניהם? (2) מה הדין אם הורק המשקה לכוס אחר? (3) מה הדין אם שתתה חצי כוס ושוב

1 ספרכי יוסף פסא מהר"י קאסטרן דפסחון דדולא אט כל סני' הפית ו"א דפסכא
דלונ' שרי וכן נהלא.

מלאוהו? (4) ומה הדין אם גמרה לשתות כל הכוס ושוב מלאוהו?

ת. (1) מותר. (2) מותר, ואפילו הוחזר לכוס הראשון (רמ"א). (3) אסור. (4) מותר [וכתב הב"י אנו נוהגין עוד להדיח הכוס ומנהג כשר הוא, אבל הדרכ"מ והש"ך כתבו שאין אנו נוהגין כן] (ש"ך ט').

ח. עוד מדיני איסור אכילה ושתייה משיירה; (1) אם הבעל אינו יודע שזה שיריים שלה, האם צריכה להגיד לו? (2) אחרי שהלכה אשתו, האם מותר לו לשתות משיירה? (3) והאם היא מותרת לאכול או לשתות משיירים שלו, ומה הטעם?

ת. (1) אינה צריכה להגיד לו. (2) י"א שמותר לשתות המותר דמאחר שכבר הלכה אין כאן חיבה (רמ"א). (3) היא מותרת לשתות שייריו (רמ"א) דהיא לא מרגלא ליה לעבירה (ט"ז ה').

ט. (1) אם שתה משיירה שלא בפניה, ואח"כ הגיעה, האם צריך להפסיק? (2) אם התחיל לשתות משיירה בעודה טהורה ובאמצע נטמאה, האם צריך להפסיק?

ת. ביד אליהו מתיר [דהואיל והותר לו כשלא היתה כאן הותר לו גם אח"כ, ועוד דהוי כאילו הפסיק איש אחר ביניהם], ורע"א מציין להברכ"י [שחולק עליו והפריך ראיותיו וס"ל שאם בעדנו אוכל, אשה לקראתו יפסוק אכילתו]. (2) ביד אליהו מתיר (פ"ת ז', ולהברכ"י הנ"ל אין ראיה להתיר).

סעיף ה'

י. (1) האם מותר לו לישוב או לשכב על מטתו, בפניה או שלא בפניה, או כשאינה בעיר? (2) והאם מותר לה לישוב או לשכב על מטתו, בפניו או שלא בפניו?

ת. (1) המחבר אסר לישוב אפילו שלא בפניה, ומפרש הט"ז (ו') דע"י הרהור יבא לידי הרגל דבר ומוכיח דין זה מדאסרו ישיבת ספסל וכ"ש במטה שלה דאיכא הרהור טפי. אבל הב"ח מתיר לישוב אפילו בפניה רק לשכב ולישן כשפושט בגדיו אסור וכ"ד הש"ך (ו'), ודוחה הראיה משיבת ספסל דהתם במתנדנד דהוי כנגיעה, א"נ כיון ששניהם יושבים הוי כישן עמה במטה (נקמה). וכשאינה בעיר כתב הפ"ת (ט') נראה פשוט שמותר. (2) מותר לה לישוב על מטתו אפילו בפניו דהיא לא מרגלא ליה, אבל לישן בפניו אסור הט"ז (ו') משום דיש טפי הרהור בשכבה ובקומה, ובפ"ת (ח') אסר אפילו על כרים או סדינים המיוחדים לו [אך בתוה"ש (ז') חולק, ומתירה לישן על מטה שלו].

סעיף ו'

יא. (1) האם מותר לישון במטה אחת כל אחד בבגדו? (2) ומה הדין כשיש לכל אחד מצע מיוחד? (3) ומה הדין לישון בשתי מיטות כשהמטות נוגעות זו בזו; ראש בראש, רגל ברגל או ראש ברגל? (4) והאם מותר לישון בשתי מיטות תחת כילה אחת?

ת. (1) אסור (ש"ע). (2) [רבינו ירוחם התיר במטה רחבה שאין נוגעים זה בזה ויש לכ"א מצע מיוחד, אבל] הב"י אסר, דכן משמע מדין ספסל, וכ"פ הרמ"א. (3) הרמ"א אסר כשהמטות נוגעות זו בזו. והמקור חיים ס"ל דדוקא כשרגלי המטות נוגעים דאז שוכבים פנים נגד פנים אסור (כנראה שהמטות היו בשפוע וצד הראש היה גבוה ולכך כשרגלי המטות נוגעים הוי פנים נגד פנים) ולכן התיר כשראש המטה נוגעת ברגל חבירתה וכ"ש ראש בראש שאין יכולים לראות זה פנים של זה, אבל העולם נוהגים כסתומים לשון הרמ"א לאסור בכל אופן. ומ"מ כתב הפ"ת (י"א) כמה אופנים להתיר; א. כשיש הפרש כל שהוא בין המטות (מקור חיים). ב. כשהמטות מחוברות לכותל אפשר דמותר (חכמת אדם). ג. כשהמטות מוקפות בנסרים מלמעלה, דאף כשסמוכים אינו נראה כמטה אחת (ד"ע). (4) מהר"ם אלשקר התיר, אבל בעיקרי דינים בשם שער המים כתב דנכון להחמיר אם לא במחיצת סדין תלויה בין המטות (פ"ת י"א).

סעיף ז'

יב. האם צריכה אשה נדה ליזהר מלשכב על סדינים שבעלה או איש אחר שכב עליהם, ומה הטעם?

ת. הט"ז (ז') הביא הגהת סמ"ק בשם רבינו פרץ להזהר מסדינים ששכב עליהם איש אחר, והטעם משום הבחנה שמא ישא אחותו מאביו, אבל של בעלה אין ליזהר, דאפילו תתעבר הולד כשר דהא בן סירא כשר היה, ומפרש הפ"ת (ח') דמייירי שלא בפניו או שאינם מיוחדים לו.

סעיף י'

יג. (1) מהו איסור מזיגה, מזיגה מן הכלי או מזיגת יין במים, ומה דין מזיגת שאר משקין? (2) באיזה אופנים מותר לאשה נדה למזוג הכוס בפניו ולהניחו על השלחן לפניו? (3) והאם מותר לה להניח הצלחת לפניו על השלחן - בצלחת המיועדת לו או

שאינה מיועדת דוקא לו? (4) והאם מותר לבעל למזוג לאשתו?

טו. האם יש נפק"מ בין ימי נדתה לימי ליבונה להחמיר או להקל יותר?

ת. הרמ"א בשם י"א שאין להחמיר בימי ליבונה בענין אכילה בקערה אחת וכן נהגו להקל בזה ויש להחמיר, והט"ז (ט"ז) והש"ך (י"ז) אוסרים מדינא, ואין להם על מי שיסמוכו. אבל אחר כלות שבעה הביא הט"ז בשם הראב"ן לענין אכילה מקערה אחת שהוא כשר ונאה דשוב ליכא הרגל עבירה אלא ה'הרגל מצוה, דכיון דמצי למטביל לא שביק התירא ואכיל איסורא. (ובב"י דחה דעת ר"ח ורש"י שמשמע מדבריהם להקל בימי ליבון [למזוג ע"י שינוי], ור"ת פ"י שהיו רגילים לטבול שתי טבילות).

סעיף ט"ו - י"ז

טז. (1) כשהבעל חולה - האם מותר לה לשמשו, לרחוץ אותו, להניח המאכל לפניו וכדו'?

(2) כשהאשה חולה - האם מותר לו ליגע בה, כגון להקימה ולהשכיבה או לרחוץ אותה ומה הטעם? (3) והאם מותר לו - כשהוא רופא - למשש לה הדופק, כשהיא מסוכנת או אינה מסוכנת, ומה הטעם?

ת. (1) כשאין לו מי שישמשנו זולתה מותרת לשמשו, והיינו להושיט מידה לידו וכן להקימו ולהשכיבו ולסומכו שהוא מילי דעבדות (ב"י). ומותרת למזוג הכוס, ומשמע לכאורה מהש"ך (י"ח) דהיינו בשינוי [והבאר היטב (י"ב) פירש אף בלא שינוי]. וכתב המחבר שתזהר ביותר שתוכל מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו, ומפרש הב"י דאם אי אפשר בענין אחר גם זה מותר [דלא כמשמעות הטור], וכ"כ הרמ"א בסט"ז דכשצריך הרבה לכך ואין אחר שישמשנו מותר. (2) להמחבר אסור ליגע בה כדי להקימה להשכיבה ולסומכה, שמא יתגבר עליו יצרו ויפייסנה (משא"כ כשהוא חולה אין יצרו מתגבר מני תשש כוחו, ב"י). והרמ"א התיר כשאין מי שישמשנה וצריכה הרבה לכך, וכתב בדרכ"מ (ו') בשם הגה"מ דאזותן הנזהרין מליגע בנשותיהן נדות כשהן חולות שזהו חסידות של שטות. ולענין רחיצה בתשובות הרדב"ז אסור, ואם היא מסוכנת אפשר לו להשליך מים עליה, ואם א"א אלא ברחיצה ממש מותר (פ"ת ט"ו). (3) [הרמב"ן מתיר, ומסתפק הב"י דאפשר דלטעמיה אזיל דנגיעת ערוה דרבנן אבל לדעת הרמב"ם דנגיעת ערוה דאורייתא אע"פ שיש פקדון אפשר דאסור משום אביזרייהו דגלוי עריות, אבל הש"ך ס"ל דודאי אף להרמב"ם אין איסור אלא דרך חיבה]. ולהלכה המחבר אסור למשש הדפק,

ת. (1) הרשב"א כתב דמזיגת יין במים דוקא אסור שהוא המרגיל לדבר ערוה, אבל שאר משקין א"נ מזיגה מן הכלי כמו שאנו עושין שרי, וכ"כ הב"י והט"ז (ג'). אבל מהר"ש מאוסטרייך נראה שמחמיר גם במזיגה מהכלי וגם בשאר משקין וכ"ד הב"ח והש"ך (י"ג). (2) [הב"י כתב שהרמב"ם כתב סתם דמזיגת הכוס אסור ולא חילק בין ע"י שינוי לשלא ע"י שינוי, ואפשר שטעמו משום דמשמע ליה שלא התירו ע"י שינוי אלא לאדם גדול דומיא דהנך רבנן שהיו זהירים וחרדים לדבר ה' ביותר ולא יבואו לחטוא אבל לא לשאר כל אדם], אמנם להלכה הטור והמחבר התירו ע"י שינוי כגון אם מניחה על השלחן ביד שמאל, או שמניחה על הכר או הכסת אפילו ביד ימין מותרת אפילו בפניו, ומשמע מהש"ך (י"ד) שמדינא אין איסור אלא בתרתי דהיינו שגם מוזגת בפניו וגם מניחה לפניו, דלא כהב"ח שאסר להניח לפניו בכל אופן (מחצה"ש, ומה שאסר בסק"י"ג הושהה לחוד היינו חומרא בעלמא). (3) במיוחדת לו - הב"ח בשם מהר"ש מאוסטרייך אסר דהוי כמזיגת הכוס (ש"ך י"ג) אבל הט"ז (ג') חולק דהרי אמרו כל מלאכות עושה חוץ ממזיגת הכוס, ובתיקון מאכל הוי רק מעשה עבדות שיש בו טורח ואין בזה קירוב. ובאופן שאינה מיועדת דוקא לו, שכל בני בית אוכלים כתב הש"ך דלכר"ע מותר לה להביאה, נאם היא מותרת לאכול עיין פ"ת ה"י. (4) כשם שאסורה למזוג לו כך הוא אסור למזוג לה (שר"ע סי"ג).

אע"פ שאמרו כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לו, מ"מ כתב השל"ה דזה מצד הדין לפי שראו את העם שלא יסבלו יותר מחמת חסרון שפחות, אבל המחמיר שומר מצרות נפשו (פ"ת י"ב).

סעיף י"ב

י"ד. (1) האם מותר לאשה נדה להכין מים בכלי לבעלה כדי שירחץ בהם? (2) והאם מותר לה לצקת מים מלמעלה והוא רוחץ בהם, ומה הטעם?

ת. (1) הט"ז (ח') מתיר, והש"ך (סקט"ז) בשם רבינו יונה אסר משום שהוא דרך חיבה. (2) אף דזהו מגע ע"י דבר אחר שהיא נוגעת בכלי, והכלי במים, והמים נוגעים בו, מ"מ כתב הט"ז (ח') דאסור דגם זה מקרי רחיצה, ומביא לידי חיבה.

סעיף י"ד

2 הראשונים שפסקו ה'א דין זה פסק הראב"ן לקנו, וכתב צ"ח ושרי ליה אריה דאשך חורפיה לא צ"ח פה וכו' דאחרי שיראית אמה לאכול יסכח שהיא נזהר וסבור דטהורה היא ויבוא צ"ח וכן משמע אפילו רבינו שלמה פסק קמא דשבת.

והרמ"א התיר כשאין אחר ויש סכנה בחליה,
ובפ"ת (י"ז) בשם המקור חיים כתב שיניח בגד
על הדפק ואז מותר לבעלה הרופא למשש
הדפק על אותו הבגד.

סעיף א' ב'

עדיין יכולה לעשות הפסק טהרה, ומה הטעם?

א. (1) מתי צריכה האשה לבדוק לכתחילה בדיקת "הפסק טהרה" כשבדקת ביום הראשון לראייתה או בשני או בחמישי, כשראתה באותו יום שבדקת וכשלא ראתה? (2) בדיעבד אם בדקה בימים הנ"ל בשחרית או בצהריים, האם עלתה לה הבדיקה או לא?

ת. [בגמ' נחלקו, א. ת"ק ס"ל דביום השביעי סגי בבדיקת שחרית, ובשאר ימים בעיא בדיקת ביהש"מ. ב. ר' יהודה ס"ל דבאיזה יום שתפסוק ואף ביום השביעי בעי בדיקה מן המנחה ולמעלה ואם לאו הרי היא בחזקת טמאה. ג. חכמים אומרים אפי' בשנים לנדתה מועיל בדיקת שחרית. ומשמע מהרשב"א דבראשון ג"כ מועיל לחכמים אם היה סמוך לבין השמשות, וכן מסיק הבי"ד לדעת הרמב"ם. ובברייתא פשיטא ליה דאפילו בראשון שחרית מועיל.]

ופסק הרשב"א דמועיל אפילו בראשון שחרית, וכתב דיש מחמירים בזה הואיל והוחזק מעיינה פתוח. ומהר"א שמשמע דבעי בדיקה בין השמשות, ומפרש הבי"ד דאין זה מעיקר הדין דהא זהו כר' יהודה דהוא יחידאה, אלא דלכתחילה קאמר דלכ"ע הכי עדיף טפי דמרחקא נפשה מידי נדנדנד ספק, וכ"ש לחכמים או ת"ק דאית לן לאורי הכי דלא ליחלף (א' לחכמים, וז' לת"ק) בשאר ימים.]

(1) לכתחילה אפילו בשאר ימים צריכה לבדוק סמוך לבין השמשות, [כר' יהודה, הגר"א]. ולעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה במוך דחוק, ושיהא שם כל בין השמשות, למצוה מן המובחר, שזו בדיקה מוציאה מידי כל ספק (ש"ע, וס"ט א').

(2) כשראתה יום אחד בלבד ופסקה בו ביום, א. המחבר בס"ב פסק כהרמב"ם שאינו מועיל אלא בדיקת מוך דחוק כל בין השמשות. ב. הרמ"א פסק כהרשב"א דלד"ה מועיל בדיקה סמוך לבין השמשות, בלא מוך דחוק [אלא שנחלקו אם בדקה בראשון שחרית]. ובדיקת שחרית לא מהני ביום הראשון אפי' דיעבד הואיל והוחזק מעיינה פתוח, ובדג"מ כתב דלאו דוקא בדיקת שחרית אלא כל שהיתה קודם מנחה קטנה לא מהני ביום ראשון.

מיום שני לראייתה - מועיל בדיעבד אף בדיקת שחרית, (ש"ד ב'). ואפילו ראתה ג' ימים וביום השלישי ג"כ ראתה שחרית ותיכף אח"כ פסקה ובדקה עצמה שחרית ומצאה טהורה ג"כ מהני, חור"ד א').

ב. (1) אם התפללו הקהל ערבית ועוד היום גדול, והיא גם התפללה או לא התפללה, האם עדיין יכולה לעשות הפסק טהרה? (2) אם קיבלו הקהל שבת ועוד היום גדול, והיא גם קבלה שבת או לא קבלה, האם

ת. [האגור מתיר אפילו עשו הקהל שבת, כי ההיא תוספת לא שייך לענין נדה, ובתרוה"ד חולק ואוסר כשהתפללו הקהל ערבית אע"פ שהיא לא התפללה עדיין, ב"י ד"ה כתוב בתה"ד]. א. הרמ"א כתב ליהזר לכתחילה, אבל בדיעבד אין לחוש, ומדייק הש"ך (ד) מהאגור דאף שהיא עצמה התפללה ערבית אין לחוש בדיעבד. ב. אביו של הש"ך ס"ל שאם היא התפללה אין להקל לדעת הרמ"א אפילו בדיעבד. ג. הש"ך החמיר בערב שבת כשהוא ו' שעות אחר חצות היום לכר"ע. ומפרש בפ"ת (א') דהיינו כשהתפללה היא וגם הקהל ערבית וקבלו שבת, וגם בזה נחלקו עליו ואין הלכה כמותו וכ"כ בדג"מ דאף בזה יש להקל בדיעבד.

סעיף ג'

ג. (1) האם צריכה האשה לרוחץ עצמה לפני בדיקת הפס"ט - כל גופה או רק באו"מ - לכתחילה ובדיעבד? (2) אשה שלבשה באמצע ז' נקיים חלוק מוכתם בדם מימי נדתה, האם אפשר לסמוך עליה כשאומרת שהיא מכרת בטביעת עין שכתמים אלו הם מימי נדתה? (3) התחילה לספור נקיים, ואח"כ החזיקה עצמה בטמאה ב' ימים, ונתברר שהיה בטעות, האם יכולה למנות ימים הראשונים?

ת. (1) מנהג כשר שתרחץ, ומשמע קצת מהרמ"א וכן מהש"ך (קצ"ט סק"ב) דלכתחילה תרחץ כל גופה, ואם לא רחצה אלא פניה שלמטה די בכך, ובשעת הדחק גם זה אינו מעכב רק שהחלוק נקי ובדוק מדם (רמ"א. 2) אפשר לסמוך (פ"ת ג' בשם מעיל צדקה. 3) אינה יכולה (פ"ת ג' בשם מעיל צדקה).

סעיף ד'

ד. (1) כמה בדיקות צריכה האשה לבדוק עצמה לכתחילה בשבעת הנקיים? (2) מה הדין בדיעבד אם לא בדקה רק ביום הראשון או רק ביום השביעי או רק באחד מהימים האמצעיים? (3) ומה הדין אם בדקה רק ביום השמיני? (4) מה הדין אם בדקה בראשון ובשביעי? (5) ומה הדין אם בדקה בראשון ובשמיני? (6) מה הדין אם בדקה בשלישי ובשביעי? (7) ומה הדין אם בדקה בראשון, בשלישי ובתשיעי? (8) ומה הדין אם בדקה בראשון, בשלישי ובשמיני?

טהרה, יום ראשון ושאר הימים, לכתחילה ובדיעבד, ומה הטעם?

ת. 1) [להראב"ד ז"ל לא בעינן חר"ס אלא לטהרות. להרמב"ן בדיקת הפס"ט צריכה בחר"ס משא"כ בז"נ שעומדת בחזקת טהרה, בבדיקה כ"ד סגי. ולהרשב"א גם בז"נ בעינן חר"ס]. המחבר כתב דכל הבדיקות צריך בחו"ס. והנ"ב מיקל כהרמב"ן דרק הפס"ט צריך בחו"ס, אבל שאר בדיקות אפילו של יום ראשון די בבדיקה קלה, בפרט כשעשתה מוך דחוק בבין השמשות דיש לצרף דעת רש"י דספירת לילה מקרי ספירה (פ"ת ט'). 2) [להרא"ש צריכה לבדוק עד מקום שהשמש דש, בכל הבדיקות ואל"ה הוי קינוח בעלמא ולא יצאה ידי בדיקה, ובתה"ד כתב דיש מדקדקים בזה אך בשאר חיבורים לא כתבו רק בדיקה יפה, וכיון דא"ל לנשים כולי האי, אין להחמיר עליהם ביותר, והנח להם לישראל וכי ע"כ, ומסתפק הב"י מה נתכוו בהנח להם וכי אם למוטב שיהיו שוגגין או לאם אינן נביאים, ונפק"מ אם לבעל נפש יש להחמיר, ומסיק למעשה לעשות כן רק בהפס"ט ובדיקה אחת מהנקיים משום שהמצריכים לבדוק ב"פ כל יום אינם מצריכים בדיקה עד מקום שהשמש דש]. המחבר כתב דכל הבדיקות תכניס לחו"ס עד מקום שהשמש דש, ואם קשה לה מאוד תעשה כן לפחות בהפס"ט ובבדיקה ראשונה מהז"נ. ובדיעבד כתב הרמ"א שאינו מעכב רק שבדיקה עצמה יפה בעומק היטב כפי כוחה. וטעם המחמירים כתב הבית יוסף דאפשר משום דכיון דקיי"ל דנשים מיטמאות ביציאת הדם לבית החיצון אע"פ שעדיין לא יצא לחוץ צריכה לבדוק כל הבית החיצון, ועד מקום שהשמש דש הוא בית החיצון, ואם נאמר דס"ל כהרמב"ם דאין האבר נכנס עד ראשו שמבפנים אלא רחוק ממנו מעט י"ל דס"ל דמאי דאפשר למיבדק בדקין.

סעיף י'

ת. אשה שיש לה וסת קבוע, שספרה שבעה נקיים, ובסוף יום השביעי ראתה דם, האם סתרה כל הז"נ או לא ומה הטעם?

ת. סתרה הכל, דהתורה אמרה ואחר תטהר, אחר אחד לכולם שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם (ש"ע).

ט. בשלשה ימים ראשונים של ימי הספירה; 1) האם תולין כתם פחות מכגריס בדם מאכולת? 2) האם תולין כתם - אפי יותר מכגריס - במכה שבגופה שיודעת בודאי שמוציאה דם? 3) מה הנפק"מ בין תליה במאכולת לתליה במכה - לאלו שמחלקין? 4) האם אפשר לדמות תליית כתם במכה לתליית ראייה במכה או לא, ומה הטעם?

ת. 1) להרמב"ן והרשב"א והרא"ש פעם אחת ביום, ולהסמ"ג וסמ"ק פעמיים וכ"פ המחבר אחת שחרית ואחת סמוך לבין השמשות. 2) להר"ה אינו מועיל אלא בדיקת ראשון או שביעי]. המחבר הביא שי' הרא"ש דמהני בדיקה באחד מהשבעה לא שנה ראשון או אחרון או באחד מהאמצעים [דמסתבר שעדיף יותר מן הסוף דאיתחזק בטהרה כל הימים אחר הבדיקה, ב"ל], אך למעשה פסק כהסמ"ג דאין להקל אלא בבדיקת ראשון ושביעי. אך בדיעבד באופן שכבר לנתה אצל בעלה מיקל החת"ס בבדיקת ראשון או שביעי ולא באחת מהאמצעים (פ"ת ז'). 3) אין לה אלא שמיני (ש"ע). 4) מהני (ש"ע). 5) [להראב"ד דלעיל מהני], ולהלכה אין לה אלא שמיני בלבד ומשלמת עליו (פ"ת ו' בשם הנ"ב). 6) בדג"מ כתב דכה"ג גם להסמ"ג מהני, אבל בנ"ב משמע דלא מהני. 7) מהני, דדל ראשון מהכא ה"ל ראשון ושביעי. 8) מהני, דהשלישי מצרפם (פ"ת ו').

ה. אשה שלא בדקה עצמה והשגיחה על עצמה במשך שעה ויודעת בודאי שאז לא נפתח מקורה ולא ראתה דם, האם מועיל לה לבדיקת הפס"ט או לבדיקת ז"נ?

ת. להפסק טהרה אינו מועיל. אבל לשבעה נקיים - להחוו"ד גם בזה אינו מועיל, ולהחת"ס מהני (פ"ת ה').

ו. ומה הדין באשה נדה שנוולד לה מכה שמוציאה דם, או באשה טהורה שנוולד לה מכה שמוציאה דם והגיע יום וסתה, האם הם יכולים לצאת מטומאתם בלי שיש להם עד נקי?

ת. להחוו"ד לא מהני בלא בדיקת עד, ולהחת"ס [לענין בדיקת ז"נ מהני באופן שתשגיח על עצמה בשחרית אחד מז"נ כדלקמן], ולענין הפס"ט בנדה גמורה לא מהני, אבל אשה טהורה שנוולד לה מכה והגיע יום וסתה, שאנו חוששים לשיטת התוס' ומטמאים אותה, אז אחר שעברו עליה כ"כ ימים שאין דרך דם למשוך אצלה ומסתמא כבר סתם מקורה, תוכל לפסוק בטהרה באופן זה שתעמוד כל בין השמשות בהיסח הדעת מכל הרהורים ומחשבות ותשגיח על עצמה, ואם לא תרגיש אז פתיחת המקור תפסוק בטהרה ותיטהר (פ"ת ה').

סעיף ו'

ז. 1) אלו בדיקות צריכה לעשות בחורין ובסדקין לכתחילה ובדיעבד? 2) עד היכן צריכה ליכנס בעומק בבדיקות הפסק

סעיף י"א

יא. (1) הפולטת ש"ז שסותרת את יומה, האם רק לטהרות נאמרה או גם לבעלה? (2) כמה ימים צריכה אשה להמתין עד שיכולה לספור ז' נקיים, ומה הטעם?

ת. (1) להראב"ד אינו סותר אלא לטהרות, ולרבינו יונה והרא"ש גם לבעלה וכ"פ בשו"ע. (2) א. להרמב"ם ג' עונות, חוץ מעונה ששמשה, ולפ"ז אם שמשה במוצ"ש תתחיל למנות מיום שלישי [וכתב המג"א בסי' תצ"ד דמנהגנו שאנו אומרים בשבועות שחל בו' סיון זמן מתן תורתנו הוא ע"פ הרמב"ם שא"צ לפרוש אלא ג' עונות, ומה שפסקו כאן ביו"ד ו' עונות כ"י יוסי הוא לחומרא, וכ"כ הפ"ת בסי' קפ"ד סק"ד בשם החת"ס דישאל קדושים הם והחמירו, ולכן היקל שם בשעת דחק שלא להוציא אשה מיד בעלה דסגי בג' עונות]. ב. רוב ראשונים פסקו כרבנן דעד שש עונות לא מסרחא וכ"פ המחבר, ולפ"ז אם שמשה במוצ"ש תתחיל למנות מיום חמישי דהיינו שתפסק בטהרה יום רביעי לעת ערב. ג. הרמ"א פסק כהתנ"ד שמוסיף יום אחד מחשש שתשמש ביהש"מ, היינו שלא תתחיל למנות עד יום השישי, והוא יהיה ראשון לספירתה, וכן נוהגים אפילו לא שמשה, ואין לשנות. [ויש ממתנים שבעה ימים ואין טעם בדבר].

יב. (1) הא שהצריכה להמתין עד שמתחלת לספור ז', האם דוקא בשמשה עם בעלה או אף אם לא שמשה, ומה הטעם? (2) ומה הדין כשאין בעלה בעיר? (3) וכמה ימים צריכה להמתין כלה אחר בעילת מצוה? (4) ומה הדין בכלה לפני הנישואין?

ת. (1) הרמ"א מחמיר אפילו לא שמשה אטו שמשה, ולהב"י (ד"ה וכל דברים) אם לא שמשה אינה ממתנת כלל. (2) הב"ח מיקל כשאין בעלה בעיר, ובט"ז (ז) חלק עליו. (3) כלה יכולה למנות מיום חמישי לשמושה וא"צ להוסיף יום אחד, דכיון שאינו אלא דם בתולים שהוא דרבנן לא החמירו משום תשמיש בין השמשות, אבל אם נבעלה ביהש"מ ודאי חשבינן כאילו נבעלה בלילה (ט"ז ה') [אך אם פירסה נדה אחר בעילת מצוה, כיון שהוא דאורייתא, יש להמתין עד יום השישי (ס"ט קצ"ג ה')]. (4) כלה קודם שנתיחדה אפילו אחר חופתה להט"ז (ז) יש להקל דהא לא שייך למגזר אטו שמשה דלא באה עדיין לכלל תשמיש, וגם הש"ך (כ) ס"ל כן מדינא אלא כיון שנהגו, לא גרע משאר דברים המותרים שנהגו איסור, ולכן אין להקל אלא בשעת הדחק, שלא יהא חופת נדה.

יג. (1) אשה שרואה כתם בזמן שהיא טהורה כמה ימים צריכה להמתין עד שתוכל

ת. (1) תולין (רמ"א), דאל"ה אין שום אשה יכולה ליטהר, דאין לך אשה שאין עליה כמה טיפי דמים של מאכולת (ט"ז ד). (2) להרמ"א תולין, והש"ך (י"ג) חולק שאין להקל בג"י ראשונים אלא במלאה שיחני וכיבי ודם יוצא ממנה תמיד, וכ"כ הט"ז לחלק דאם אפשר לה ליזהר שלא תלכלך עצמה מהמכה אין תולין, ואם אי אפשר תולין. (3) דאם נחמיר במאכולת אין שום אשה יכולה ליטהר דאין לך אשה שאין עליה כמה טיפי דמים, משא"כ במכה (ב"י, ט"ז, ושו"ד). (4) בדרכ"מ (א) מדמה לרמ"ת דתלינן במכה ואין נ"ל לחלק דהתם מעיינה סתום משא"כ תוך ספירתה, דהא אפילו בשעת ווסתה תלינן, כיוון שהוא דרבנן, וא"כ ה"ה כתמים, ואף להמחמירים בווסתה היינו משום ד"א וסתות דאורייתא משא"כ בכתמים דלכ"ע מדרבנן, ומשום כך ס"ל להרמ"א דהא דלא תלינן כתמים שמצאה בג"י ראשונים במכה, היינו במכה שאינו ידוע שמוציא דם, א"נ אפשר דספר התרומה והמרדכי שהחמירו בזה היינו חומרא בעלמא, ע"כ. אבל הט"ז (ד) והש"ך (י"ג) חולקים דמדינא אין תולין ג"י במכה, דשאני ברמ"ת דיש לה חזקת טהרה ואתה בא לטמאותה ע"כ תלינן במכה, משא"כ הכא שהיא טמאה ואתה צריך לטהרה צריך חזקה ברורה, שפסק וסתה ג"י.

י. האם אפשר להקל ולתלות כתם בג' ימים הראשונים, באופנים דלהלן; (1) כשסופרת שבעה נקיים על כתם? (2) כשבדקה עצמה ביום ג' לראייתה ומצאה טהורה, ועשתה הפס"ט ביום החמישי, וביום השני לנקיים מצאה כתם? (3) כשמצאה הכתם אחר ג' ימים, רק שיש לחוש שכבר היה בג' ימים ראשונים? (4) כשמצאה הכתם על דבר שאינו מקבל טומאה? (5) כשמצאה הכתם על בגד צבוע?

ת. (1) בדגו"מ מיקל, וק"ו להקל בג"י ראשונים בז"י של כלה שתבועה לינשא (פ"ת י). (2) עבודת הגרשוני מיקל, וכ"ד הסד"ט להקל כשאומרת ברי לי שבדקתי שפיר, והצמח צדק מחמיר וכ"ד מהר"ם מלובלין (פ"ת י). (3) התפארת צבי ופנים מאירות מקילים, והבית אפרים הביא דעת אחיו הרב מדובנא (מח"ס שערי תשובה על אר"ח) דס"ל שאין להקל בזה אלא להרמ"א, אבל לדעת הש"ך שאין תולין אף במכה שבגופה, גם בזה שחוששת שהוא מג"י ראשונים³ יש להחמיר (פ"ת י"א). (4) החמדת שלמה מיקל (פ"ת י"ב). (5) המעיל צדקה מיקל (פ"ת י"ב).

³ לאנ"ד לכאורה מנא צ"ק ס"ק נ"א מסוף דפריו, אטא 324 אחר ד"י, אצ"פ שפיר מקודם לכן דה"ה ק"י דהק"פ.

ואו"ז גדול פסק דסיג ב' עונות כפרש"י לראב"ע, ולהראב"ד לא אמרו פולטת אלא לטהרות, ולהלכה כל הפוסקים ס"ל דסותרת לבעלה ובעי ר' עונות וכ"פ בשו"ע [2] אין מחמירים דהוי מילתא דלא שכיחא ולא גזרו, (ש"ד כ"ג). (3) דאין דמים מצויים בה, דהא כבר פסק ווסתה כמה ימים אלא שטעתה ביום או יומיים (משא"כ בסי' קצ"ג לענין בעילת מצוה דדמים מצויים בה מחמת הבעילה (ט"ז י').

טז. (1) אם טבלה אחר שבעה נקיים ושמשה, ואח"כ נודע לה שלא טבלה כראוי - האם צריכה להמתין עד שתוכל לחזור ולטבול, ומה הטעם? (2) אם טבלה בליל שביעי ושמשה ביום שביעי, האם בכה"ג גם צריכה להמתין עד שתוכל לחזור ולטבול?

ת. (1) טובלת בכל עת, שהרי כבר ספרה שבעה נקיים (שו"ע). (2) הרא"ש ס"ל שגם בזה טובלת מיד, כיון שפלטה כשהאיר היום שביעי ומקצת היום ככולו, והב"י מפרש גם דברי הסמ"ק כך, אבל הש"ך (כ"ד) חולק דפשוט דברי הסמ"ק משמע לאחר שבעה דוקא.

יז. (1) האם צריכים להפרישה תשעים יום בגלל הבחנה במקרים דלהלן: (1) גר ואשתו שנתגיירו? (2) אשה שנאנסה תחת בעלה? (3) אשה שטעתה במנין שבעה נקיים וטבלה ושמשה או שלא טבלה כראוי ושמשה - כשבעלה היה אצלה תוך תשעים יום - או פחות מכך - קודם למעשה זה או כשלא היה אצלה? (4) אשה שלא ספרה ז' נקיים משום חימוד? (5) אשה שראתה כתם ושמשה עם בעלה? (6) ומה הטעם והנפק"מ ביניהם?

ת. (1) מפרישין אותם צ' יום, כדי להבחין בין זרע הנזרע בקדושה, לזרע שנזרע שלא בקדושה (ט"ז י"א, שו"ע אבה"ע). (2) אע"פ שמוותרת לבעלה ישראל, ס"ל להרמ"א והט"ז דאם לא נבעלה לבעלה תחילה תוך ג' חדשים צריכה להמתין [כדתנן ביבמות ל"ג: לגבי שניים שקדשו שתי נשים, ונתחלפו בשעת כניסתן לחופה דסברה שהוא בעלה, מפרישין אותן ג' חדשים, ולדעת המחבר באבה"ע, בנאנסה א"צ כיון שמתהפכת]. (3) להט"ז (י"א) אם לא היה בעלה תוך צ' יום צריך להפריש וצ"ע למעשה, [והחת"ס ס"ל דלאו דוקא צ' יום אלא אף בזמן מועט שייך הבחנה (פ"ת י"ח)], ולהש"ך (נקוה"כ) א"צ להפריש דאפילו נולד מן הנדה קיי"ל דכשר הוא. (4) א"צ להפריש שאין כאן אלא איסור דרבנן (ט"ז י"א). (5) א"צ להפריש (פ"ת י"ח). (6) באיסור דרבנן אין מפרישין, ולהש"ך כשהולד כשר ג"כ אין מפרישין, ולכן בן הנדה דקיי"ל שהוא כשר א"צ להפריש.

לספור ז"נ, ומה הטעם? (2) ומה"ד כשראתה באמצע ימי ליבונה?

ת. (1) הרמ"א כתב שצריכה להמתין כרואה, ומפרש הש"ך (כ"א) שא"צ להמתין אלא כששמשה, אלא שהלבוש מחמיר וכן נוהגין. וכתב החת"ס (פ"ת ט"ז) דבדיעבד שספרה מיד אחר מציאת כתם, יש להקל גם בשמשה, שיעלו לה הנקיים, אך אם היה הכתם בבדיקת עד אין להקל. (2) א"צ להמתין דלא שייך לגזור אטו שמשה (ש"ך כ"ב).

יד. (1) יולדת שעדיין לא טבלה מלידתה, וראתה, האם צריכה להמתין ה' ימים או שיכולה להתחיל לספור מיד כשיפסוק הדם? (2) יולדת שטבלה בתוך מלאה, וחזרה וראתה באותן הימים, האם ממתנת ד' ימים כמו דם בתולים או ה' ימים ככל ראיית דם? (3) ומה דין האשה שראתה בליל טבילה אחר הטבילה קודם תשמיש ובעלה בעיר, האם צריכה להמתין או שיכולה לספור מיד?

ת. (1) א"צ להמתין וסופרת מיד (פ"ת ט"ז). (2) בדג"מ מיקל כשלא שמשה שתספור מיד, דהוא קיל מכתם, והחת"ס מחמיר שתמתין חמישה ימים כיון שכתב הרמ"א דדינו כדם לכל דבר. (3) הפנ"י מיקל וכ"ד המעיל צדקה משום דבמילתא דלא שכיחא לא גזרו. והנר"ב מחמיר, וכתב שראוי המורה שהיקל בזה לגעור בו בנזיפה אבל לא לענשו כי הוא חומרא בלא טעם. (פ"ת ט"ז). (ובשיעורי שבט הלוי בשם החזו"א שהורה לו להקל עיי"ש).

ועיין בפ"ת סי' קצ"ז סק"ד דבכל אלו שכתב כאן בסקט"ז שיכולה לספור ז"נ מיד אך היא החמירה על עצמה והמתנה ה' ימים ועי"כ אירע טבילתה בליל שבת אסורה לטבול, וזה פשוט.

סעיף י"ב

טו. אשה שטעתה בחשבון הימים וטבלה אחר חמשה ימים נקיים או אחר ששה ימים ושמשה; (1) כמה ימים צריכה להמתין עד שתוכל לטבול שוב? (2) האם מחמירים בעוד יום משום גזירה דבין השמשות, ומה הטעם? (3) ומדוע אין חוששין שמא ראתה דם באותן עונות וחיפהו שכבת זרע?

ת. (1) שש עונות שלימות דהיינו ג' ימים ועם יום ששמשה הוי ד' ימים, ולאח"כ תשלים לספור יום או יומיים ותטבול (שו"ע). [עיין לעיל סעיף י"א מה שנתבאר בזה, ויש בזה כמה שיטות; להרמב"ם סגי בג' עונות,

סעיף י"ג

יח. האם מועיל קינוח טוב באו"מ או רחיצה בחמין או הליכה מיד אחר תשמיש - כל אחד מהם או כמה מהם ביחד - כדי שלא תצטרך להמתין חמשה ימים עד ההפסק טהרה או שלא תצטרך להמתין ד' ימים כשטעתה במנין יום אחד וטבלה ושמשה?

ת. לענין המתנת ה' ימים - [א. להרמב"ן אם הלכה ברגליה פלטה הכל. ב. להרא"ש אינו מועיל אלא קינוח או רחיצה וכ"פ המחבר. ג. להרשב"א וספר התרומה בענין תרתי קינוח ורחיצה. ד. הגה"מ וסמ"ק ס"ל דאין אנו בקיאים בזה שאין אנו יודעים עד איזה מקום צריך להגיע המים החמין או הבגד שמקנחת בו כדי שנדע ודאי שנפלט השכ"ז כולו, ולעולם צריכות להמתין שש עונות שלמות].

להלכה; פסק המחבר דמועיל קינוח או רחיצה. אבל הרמ"א פסק כהג"מ וסמ"ק שאין אנו בקיאים, והכי נהוג, שהרי ממתניין בלא שמשה כלל וכ"ש בזה, וכל הפורץ גדר וכו'.

ולענין טעתה במנין - לדעת הש"ך (כ"ה) גם הרמ"א מודה דאין ראייה מהמנהג להמתין גם בלא שמשה, דהרי שימשה הוא מילתא דשכיחא משא"כ טעות במנין, אלא דבלא"ה דעת הסמ"ק שאין אנו בקיאים, ולכן אין להקל לכתחילה וכ"פ הב"ח.

חציצה? (6) כשהחמירה על עצמה איזה חומרא ויצא טבילתה בליל שבת?

סעיף א'

א. מנין לטבילת נדה מן התורה? (4)

ת. טבילה לנדה ילפינן, א. להרמב"ם מבנין אב שנאמר ורחצו במים, שכל טמא הוא בטומאתו עד שיטבול. ב. להסמ"ג דכתיב שבעת ימים תהיה בנדתה, ילפינן בנדתה תהא עד שתבא במים. ג. רב האי למד ק"ו ממגעה, שנאמר והנוגע במשכבה ירחץ במים. ד. לרבינו יעקב מכלי מדין, שנאמר אך במי נדה יתחטא, ודרשינן במים שהנדה טובלת בהם. ה. בדברי קבלה כתוב, ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד לחטאת ולנדה. (ב"י ד"ה כתב הרמב"ם).

סעיף ב'

ב. האם טבילה בזמנה - דאורייתא - מצוה? והאם טבילה בזמנה - כשכלו ימי ספירתה לאחר שהחמירה מדרבנן - מצוה - כשבעלה בעיר וכשאינ בעלה בעיר?

ת. לר"ח הוי מצוה, ואף כשכלו ימי ספירתה אחר שהחמירו מדרבנן שהרי אינה מתעכבת אלא מפני תקנת חכמים, ומהאי טעמא היה ר"ש ב"ר שמעון מנהיג בתו לטבול אף בחורף בזמנה אע"פ שאין בעלה בעיר. ולר"ת לאו מצוה כיון שאין טובלות למוצאי שביעי דראייה (טור ובי"י), וכ"ד המחבר, דרק אם בעלה בעיר הוי מצוה משום פ"ו או מצות עונה.

ג. האם מותרת לטבול בליל שבת כשאין בעלה בעיר?

ת. הרמ"א פסק לאסור [כהמרדכי בשם ר"ת משום דטבילה בזמנה אינה מצוה], ומהב"י (ד"ה כתוב באגור) משמע שמיקל בזה בכל אופן משום דאדם נראה כמיקר.

ד. כשבעלה בעיר בליל שבת האם מותרת לטבול? (1) כשלא יכלה לטבול לפני שבת? (2) כשיכלה לטבול לפני שבת רק שלא טבלה כיון שהיה אחר לידה - כשלא ראתה דם, כשראתה דם - בתוך ימי טוהר או אחר ימי טוהר, כשכבר טבלה בימי טוהר ושוב ראתה בימי טוהר? (3) כשלא טבלה כיון שבעלה לא היה בעיר? (4) כששכחה לעשות הפסק טהרה ביום חמישי או שהיה לה חולי ונתרפאה בערב שבת? (5) כשטבלה בליל שישי ומצאה ביום ששי שלא טבלה כראוי - שהיה עליה

ת. (1) הרמ"א פסק דמותרת לטבול, דלא כמהר"י ווייל והב"ח שאסרו אפילו בנאנסה ולא יכלה לטבול קודם שבת ובא בעלה בערב שבת (ט"ז ד.). (2) אחר לידה כשלא ראתה דם - כתב הרמ"א דבמקצת מקומות נהגו לאסור, ובמקום שאין מנהג אין להחמיר [דלא כהב"ח]. וכשראתה דם אחר ימי טוהר מותרת, ובתוך ימי טוהר משמע מהש"ך (ב"י) דאסורה הואיל ומן הדין דם טוהר הוא, והדג"מ מתיר, וס"ל דאף שנדחה ע"י חומרא שהחמירו הפוסקים מקרי זמנה. ואם כבר טבלה ואח"כ ראתה בימי טוהר גם להש"ך מותרת לטבול בשבת ממנ"פ, דאם נחזיק דם זה לטמא הוי טבילת מצוה, ואם לאו ליכא איסור טבילה (פ"ת ד.). (3) א. להרמ"א אע"פ דיש נוהגין לאסור כיון שלא היה אונס, מ"מ במקום שאין מנהג ובא בעלה בע"ש אין להחמיר, וכהב"י שמיקל משום דנראה כמיקר, אלא דמהב"י משמע דמותר בכל אופן. ב. מהר"י ווייל וכן הב"ח אסרו אפילו נאנסה. ג. הט"ז מכריע כהתה"ד דדבריו ממוצעים דכשנאנסה מותרת, ואם לא נאנסה אסורה אפילו בא בעלה בע"ש כיון שהיה אפשר לה קודם אסורה לטבול בליל שבת. (4) הנו"ב מחשיב שכחה לשגגה ומתיר, ובלבד שמתיר כשהיה קצת חולי ונתרפאת בע"ש (פ"ת ג.). (5) המהר"מ מלובלין מתיר דהוי אונס (ש"ך א.). עיין לעיל דעת מהר"י ווייל שאוסר אפילו נאנסה. (6) הפ"ת כתב שאסורה וזה פשוט, [ולכאורה להב"י מותרת]. אך במה שהחמירו הפוסקים התיר הנו"ב דלא כמשמעות הש"ך כנ"ל (פ"ת ד.).

ה. (1) כשמותרת לטבול בליל שבת - האם מותרת לטבול בחמין או בפושרין או דוקא בצונן? (2) והאם מותרת לטבול מבעוד יום הששי - לפני אמירת ברכו' או אח"כ?

ת. (1) החכ"צ והנו"ב אסרו בחמין, ובדברי יוסף בא ללמד זכות על המנהג לטבול בחמין והניח הדבר בצ"ע. ולענין פושרין הנו"ב מתיר, וכ"כ החכ"צ להתיר בהפגת צינתן בלבד עד שלא יקרא עליהן שם חמין (פ"ת ב.). (2) החכ"צ מתיר רק בין השמשות ולא תבא לביתה עד הערב, ובחוט השני מתיר במקום שנהגו רק אחר אמירת ברכו שכבר נקרא עליו שם שבת אבל לא בחול אפילו אחר ברכו, אבל במקום שאין מנהג הס מלהזכיר מלטבול בעוד יום (פ"ת ב.).

ו. (1) באופן שאסורה לטבול בליל שבת, וטבלה, האם עלתה טבילתה לגמרי או רק על לאחר שבת או שצריכה לחזור ולטבול?

2) ומה הדין בדיעבד אם טבלה בליל יו"ט?

ת. 1) בשוגג מותרת מיד, ובמזיד לדעת חוט השני והמנח"י, תמתינ עד מוצ"ש. ולהסד"ט בדיעבד מותרת וכ"מ בחכ"צ. 2) בחוט השני מתיר מיד אף במזיד, להלכה ולא למעשה, כי ראוי להחמיר לעושה מזיד משום מגדר מילתא, ועכ"פ מותרת בכל מיני קורבה ואהבה, והמנח"י מיקל ביו"ט אף לכתחילה אפילו במקומות שנהגו להחמיר בשבת (פ"ת ה').

ז. 1) אשה שטבלה בליל שבת ואח"כ ראתה ששכחה לחתוך צפורן אחד, האם מותר לה לטבול שנית בליל שבת, ומה הטעם? (4).
2) כשטבלה בליל ששי וביום ששי בבוקר ראתה ששכחה לחתוך צפורן אחד, האם מותר לה לטבול שנית בליל שבת, ומה הטעם?

ת. 1) הש"ך (א) מתיר לחזור ולטבול, והטעם; א. דבכהאי גוונא לא נהגו להחמיר. ב. כיון דנהגו להחמיר להצריכה טבילה שנית, א"כ הוי טבילה של מצוה. ג. דהראב"ן ס"ל שהצפורן מעכב מדינא. ד. כיון שאדם טהור מותר לטבול בשבת, א"כ ממה נפשך מותרת לטבול. 2) המהר"מ מלובלין מתיר כשהיה לכלוך תחת הצפורן משום דהוי אונס, וכשלא היה לכלוך א"צ טבילה כיון שעברה לילה עם בעלה. ומ"מ כתב הש"ך (א) דלהמנהג שנהגו להחמיר לחזור ולטבול, נמצא דלדעת השואל במהר"ם מלובלין אסורה משום דהוי חומרא דאתיא לידי קולא שנתיר איסור רחיצה בשבת, אך הש"ך מתיר ממנ"פ דהא ליכא איסור רחיצה בטהורה ולא מיחזי כמתקן. [לכאורה למהר"י ווייל הנ"ל אסורה אף כשהיה לכלוך דהא לא התיר אף כשהיה אונס].

ח. 1) מי שהיתה יכולה לטבול והמתינה עד מוצאי שבת - האם יכולה לטבול במוצאי שבת ומה הטעם? 2) כלה האם יכולה לטבול במוצאי שבת? 3) אלמנה האם יכולה לטבול בליל שבת או במוצאי שבת ומה הטעם? [4] והאם מהני יחוד הראוי לביאה מבעו"י?

ת. 1) הרמ"א ס"ל דבמקום שנוהגין להחמיר בשבת באופן שיכלה לטבול קודם, גם במוצ"ש לא תטבול כדי שלא תרחיק החפיפה מהטבילה [דחוששין לכתחילה לדעת רש"י שצריך לחוף ביום], ומסיים דיש מקילין ומתירין לטבול במוצ"ש, הואיל שלא טבלה בשבת משום חשש איסור, ונחלקו בדבריו

דהט"ז (ז) מפרש דלא קאי אלא על אלמנה, אבל שאר נשים ודאי אסור. והמקום שמואל מפרש דלה"א אין חילוק בין אלמנה לשאר נשים דכולהו מצו טבלי במוצ"ש, וכן ס"ל להקל (פ"ת ז). 2) הנודע ביהודה כתב דבכלה אפשר להקל שתחוף בלילה ותטבול, דבכלה לא שייך מתוך שהיא מהומה לביתה (פ"ת ז, והיינו בלילה קודם החופה). 3) בליל שבת אסורה לטבול דהרי אסור לבא עליה ביאה ראשונה בשבת, לפי שקונה אותה [לירושטה ומעשה ידיה], ולפי זה כתב הרמ"א שאסורה לטבול ג"כ במוצאי שבת (א"כ חל טבילתה במוצ"ש). ויש מקילין ומתירין לטבול במוצ"ש, הואיל שלא טבלה בשבת משום חשש איסור (רמ"א). 4) אף אם טבלה קודם שבת מסיק הט"ז כדעת מהר"ל דלא מהני יחוד מבעו"י כדי לבא עליה ביאה ראשונה בשבת דלא כמשאת בנימין, אך המחבר באבהע"ז ס"ד והמ"ב באו"ח של"ט מתירין.

סעיף ג'

ט. 1) מתי יכולות לטבול מן התורה הנדה והזבה? 2) ומאי טעמא אסרו חכמים לטבול ביום שביעי וביום שמיני? 3) ומאי טעמא אסרו חכמים לנשי דידן לטבול ביום שביעי וביום שמיני?

ת. 1) נדה בליל שמיני, וזבה ביום שביעי מיד אחר הנץ החמה (טור), ורע"א (א) הקשה דדבר תורה אחר שעלה עמוד השחר מותרת לטבול. 2) זבה אסורה ביום שביעי אע"פ שמקצת היום ככולו, שמא יבא עליה אחר טבילתה, ותראה ותסתור. וכל אשה אסורה ביום שמיני משום סרך בתה (טור, וט"ז ח). 3) נשי דידן, אע"פ שלעולם יש לכה"פ שמונה ימים עם יום הראיה, אסורה ביום שביעי, שמא תראה ותסתור, שהרי היא ספק זבה, וביום שמיני משום סרך בתה (טור).

י. 1) האם מותרת לטבול סמוך לחשיכה ותבא לביתה משתחשך - ביום שביעי או ביום שמיני? 2) לשיטות המתירין, האם הקפידא היא שלא תגיע לביתה עד שתחשך או שלא תצא מבית הטבילה עד שתחשך ומה הנפק"מ? 3) והאם מותר לצאת מהבית לבית הטבילה מבעוד יום - כשיש מרחץ בבית הטבילה או כשאין מרחץ?

ת. 1) בשביעי אסור וצריך למחות במקילין, כ"ד הש"ך (ו) ועיין סעיף ה' אם עלתה לה טבילה. אבל הסד"ט מיקל במקום ביטול עונה ולא תבא לביתה עד הערב, וכתב החת"ס מי יבא

י"א). [אמנם עיין לעיל (פ"ת ט') דהסד"ט והחת"ס מקילין משום ביטול עונה אפילו בשביעי].

סעיף ה'

יד. 1) עברה וטבלה ביום - בשביעי או בשמיני - בלא אונס, האם עלתה לה טבילה בדיעבד? 2) אם טבלה בבין השמשות או ביום המעונן כשספק לה אם טבלה ביום או בלילה, האם צריכה לחזור ולטבול?

ת. 1) להמחבר עלתה לה טבילה אפילו בשביעי, אבל הב"ח מחמיר כמהרי"ל וכ"ד השאלות דבשביעי תחזור ותטבול, וכתב הש"ך (י"א) דטוב להחמיר במקום שאפשר. 2) אינה צריכה להחמיר ולטבול שנית (פ"ת י"ג בשם חמודי דניאל).

אחריהם ח"ו אפילו להחמיר (פ"ת ט'). ובשמיני, ר"ת התיר, והרשב"ם אסר וכ"פ המחבר, והש"ך (ו) כתב כמדומה לי שנוהגים כר"ת מ"מ יש להחמיר. 2) לר"ת שמתיר, העיקר שלא תגיע לביתה עד שתחשך, ונפק"מ שיכולה לטבול מבעו"י ולא דווקא סמוך לחשיכה (ב"י ד"ה ומ"ש רבינו). 3) כשיש מרחץ בבית הטבילה מותר, דהבת יודעת שהיא שוהה ברחיצה וחפיפה במרחץ ואינה טובלת אלא משחשיכה. ואם לאו אסור (ב"ח, ש"ך ו').

יא. 1) מי שאין לה בת, האם שייך אצלה החשש של סרך בתה? 2) והאם סרך בתה היא רק לגבי טבילה ביום או גם לגבי שאר דברים?

ת. 1) שייך אצלה, דלא פלוג (ש"ך ח'). 2) הש"ך (ח) כתב דלא מצינו גזרה דסרך בתה אלא לענין טבילה ביום, ולא לענין המתנת ז' ימים ללא צורך וכדומה.

יב. 1) כלה שטובלת לפני חופתה - האם יכולה לטבול ביום - כשטובלת בשביעי או בשמיני? 2) והאם מהני שהיחוד לא יהיה רק בלילה אע"פ שהחופה תהיה ביום? 3) היכא שנוהגין שכלה טובלת ביום - ממתי יכולה לטבול - מעלות השחר או מנץ החמה? 4) ומה הדין בכלה שטובלת אחר החופה?

ת. 1) הרמ"א מתיר קודם החופה לטבול ביום כיון שאין באים אצל החתן עד הלילה, וס"ל להש"ך (ט) דדוקא בשמיני שהוא משום סרך בתה, אבל בשביעי דהחשש הוא שמא תראה ותסתור אסור, והדגו"מ הקשה דהא עכ"פ ליכא למיחש כיון שאין באין אצל החתן עד הלילה, ולכן מיקל בשעת הדחק גם בשביעי רק שלא יעמידו החופה עד צאה"כ ממש (פ"ת י'). 2) לא מהני (פ"ת י'). 3) רע"א כתב דלא תטבול קודם הנה"ח, ובדיעבד מעה"ש מהני. 4) דינה כשאר נשים, ואע"פ שהיא טבילה ראשונה לבעלה (רמ"א, וש"ך י').

סעיף ד'

יג. היכא דאיכא אונס - פרטי או כללי - האם מותרת לטבול מבעוד יום בשביעי או בשמיני?

ת. יכולה לטבול בשמיני אבל לא בשביעי, וכתב החמודי דניאל דדוקא באונס כללי דהיינו לכל הנשים בעיר, ולא אונס פרטי (פ"ת

בתוך קליעת שעה, או רצועות שכרוכים בצורה, או שכרוכים בשאר מקומות שבגוף, האם הוי חציצה, ומה הטעם?

ת. חוטים ורצועות שכורכין בהם השער, לא תטבול בהם עד שתתפרם, אבל אם הם בתוך הקליעה אינו מועיל רפיון, שאין המים נכנסים עד שתתפרם לגמרי (ש"ע, כדעת התוס' והרא"ש, דלא כרש"י דס"ל שמועיל רפיון), ואפילו במיעוט הוי חציצה כיון שמקפדת להסירן בשעת חפיפה (ב"י ד"ה כתב, וט"ז ח'). ובשאר מקומות שבגוף לא תטבול בהם עד שתתפרם. ובצוואר אינם חוצצים, שהרי אינה מהדקן, חוץ מקטלא, שחונקת עצמה בחוץ כדי שתראה בעלת בשר (ש"ע).

סעיף ג' ד'

ה. (1) ומה הדין בחוטין הללו כשהם ארוגין או חלולין? (2) ומה הדין בחוטי שער - רגילין או מוזהבות או מטונפות? (3) ומה"ד במוזהבות או מטונפות דעיילי מיא, האם חוצץ, ואם מותר לטבול בהם?

ת. (1) להרמב"ם ארוגין או חלולין רפויין הן ואינם חוצצין, משא"כ מעשה גדיל הם מהודקים, והראב"ד אסר גם ארוגין, וכ"פ המחבר כאן, דרק חלולין מותר, אך בא"ח פסק להקל דארוג אינו חוצץ, וכתב הש"ך (ה) דיש לישב. (2) חוטי שער כרוכים סביב השערות אינם חוצצין (ש"ע), ובמוזהבות ומטונפות חוצצין כיון דמקפדת (רמ"א), ומיירי ביותר משער אחת, דבשער אחת, אפילו לא הוי רובא ואינה מקפדת, הרי זה חוצץ, דכיון שאין השער מגופה ולא עיילי מיא הדרך הוא להקפיד (ט"ז ח'). (3) נחלקו הפוסקים, הב"י ס"ל דהטור פסק כרבותיו של רש"י דאם מכסה רוב השערות, או שמקפדת ה"ז חוצץ [עוד פ"י הב"י שע"י הזהב והטינוף מתהדק]. והדרישה ס"ל כדעת רש"י דאינו חוצץ כיון דמיא עיילי, אלא דלא תטבול במוזהבות משום דמירתתא ולא טבלה שפיר, ולפ"ז בשאר דברים אף ברוב הגוף ומקפדת אינו חוצץ בדעיילי מיא, ומדינא אפילו לכתחילה מותר דלא גזרו אטו אינן רפויין אלא במקום שמצינו בו כגון אחזה חבירתה, אלא כיון דיש מחמירין להסירם לכן לכתחילה יש להסירם (פ"ת ד').

ו. דבר שהוא על רוב גופו, או שהוא על מיעוטו ומקפיד עליו, אבל לא מהודק, שנכנס שם מים, האם הוי חציצה, לכתחילה ובדיעבד?

סעיף א'

א. (1) מה הן כללי דיני חציצה לגבי רוב ומיעוט ומקפיד ואינו מקפיד? (2) ואיך פוסקים להלכה המחבר והרמ"א?

ת. (1) רובו המקפיד חוצץ מדאורייתא, וגזרו על רובו שאינו מקפיד, ועל מיעוטו המקפיד, אבל מיעוטו שאינו מקפיד לא גזרו דהוי גזירה לגזירה, (ב"י ד"ה ומ"ש). (2) המחבר אסר מיעוט המקפיד ורובו שאינו מקפיד כנ"ל, והרמ"א הוסיף דלכתחילה לא תטבול אפילו בדברים שאינם חוצצין גזירה אטו דברים החוצצין. [ואף שמשמע מרש"י דכ"ז רק בשער משא"כ בבשר אפי' מיעוטו שאינו מקפיד חוצץ א"א לומר כן דבכמה מקומות מוכח דה"ה בבשר, (ב"י שם)].

ב. האם הדבר תלוי בקפידא דידה או של שאר נשים, ולפ"ז מה הדין; (1) אם היא מקפדת ושאר נשים אינן מקפידות? (2) אם היא אינה מקפדת ושאר נשים מקפידות? (3) אם היא אינה מקפדת וקצת נשים מקפידות?

ת. להרשב"א תלוי בשאר נשים, ומפרש הב"י לדעתו דאם אינן מקפידות אינו חוצץ אע"פ שהיא מקפדת. ולהרמב"ם תלוי בקפידה דידה, ומסתפק הב"י לדעתו אם תלוי גם בשאר נשים, ולהלכה; חוצץ בשני האופנים. לכך; (1) הב"י הסתפק [וכ"כ בא"ח קס"א ב"י ד"ה וכתב עוד, דאפשר דבהא נמי אמרינן דטבלה דעתו], ולהלכה חוצץ כדעת הרמב"ם והטור (ט"ז ג', וש"ך ב'). (2) חוצץ (ש"ע). (3) אינו חוצץ, ודוקא שאינה מקפדת לעולם, אבל אם רק עכשיו אינה מקפדת, ובפעמים אחרים מקפדת ס"ל להט"ז (ב"י) שחוצץ.

ג. (1) מה הדין אם היא מקפדת לעתים מזומנות? (2) ומה הדין אם היא מקפדת לעתים רחוקות?

ת. (1) בשו"ת זכרון יוסף מבאר דרק בכה"ג מקרי מקפדת וחוצץ, כגון טבעת באצבעה שמסירתו בשעת לישנה, שמזדמן לה הרבה פעמים, היום או מחר (פ"ת א'). (2) באופן זה אין נחשב קפידא ואינו חוצץ [כגון מי שאומנתו להיות שוחט וקצב דאע"פ שידיה מלוכלכים בדם אינו חוצץ, אע"פ שמקנח ידיו בשבת או ברגל], (פ"ת א').

סעיף ב'

ד. מה הדין בחוטי צמר או פשתן ורצועות שכורכין בהם שער הראש או רצועות שהם

תטבול על גבי כלי חרס, או שלא נאמרו כלל לגבי אשה רק לגבי טהרות?

ת. א. להרמב"ם והרשב"א קאי על ג' שמעתתא קמייתא; ריבדא דכוסילתא, לפלוג שבעין, וכחול שחוץ לעין, דאינו חוצץ וכסתמא דמתניתין דגלד שעל המכה אינו חוצץ כלל, לא שנא דכוסילתא ולא שנא דשאר מכה, ולא שנא בגו תלתא ולא שנא לבתר תלתא, ולפלוג שבעין אינו חוצץ לא שנא לח ולא שנא יבש. וכן הכחול אינו חוצץ, דרק בלפלוג קא קפיד בין חוץ לעין לתוך העין אבל בכחול בכולהו לא חייץ. ופי' הב"י ולית הלכתא - דאין הלכה כן אלא כמתניתין וכנ"ל, א"נ דלא אתמר כלל גבי אשה לבעלה, אלא לטהרות. ב. להסמ"ג בשם הערוך קאי גם על פתחה עיניה ביותר, ואלא תטבול ע"ג כ"ח. ג. רש"י אינו גורס כן כלל (ב"י ד"ה והראב"ד). **ולהלכה**, לדעת הש"ך (י"ג) קאי אג' שמעות, ולקמן (ס"ק מ"ט) כתבה הש"ך גם על שאר דינים דשחתה ביותר או עצמה עיניה, (עיין שיורי טהרה ע"ב) ואעפ"כ לכתחילה תזהר, ותמה על המחבר שלא הביא כאן דעת המקילין.

יא. 1) כמה ביאורים מצינו למה שכתב הרמב"ם: **"וכן לפלוג שבעין אם היה יבש והוא שהתחיל להוריק חוצץ בנדה" (2)** ואיך הבין הטור בכוונת דבריו?

ת. א. מהטור נראה שפי' דכמו בדין שרטה בשרה והוציאה דם וטבלה אחר ג' ימים חוצץ מפני שהדם קופה שם, הכי נמי לפלוג שבתוך העין אחר ג' ימים חוצץ. ב. הב"י דחה פי' זה דהא הרמב"ם תלה דין החציצה בלפלוג אם התחיל להוריק, ולא בג' ימים. לכך פי' הב"י, דכשם שדם היוצא משריטות חוצצין אע"פ שיצא מהגוף וגם אינו עומד אלא על פני השריטה בלבד, מפני שחוששין שנתפשט חוץ למקום השריטה, אע"פ שאינו נראה, כך לפלוג שבעין אע"פ שיצא מהגוף וגם אינו אלא בתוך העין ולא חוצה לו חוצץ, אם הוא יבש דהיינו שהתחיל להוריק, ג. כשם שדם זה כשנתייבש חוצץ כד לפלוג שבעין כשנתייבש חוצץ אלא שיבשות של זה תלוי בשלשה ימים ושל זה תלוי בשיתחיל להוריק. (2) הטור פי' לענין לפלוג תוך העין שיש חילוק בין תוך שלשה או אח"כ וכנ"ל.

יב. 1) להלכה, לפלוג שבתוך העין או חוץ לעין, לח או יבש, תוך ג' ימים ולאחר ג' ימים, שהתחיל להוריק או שלא התחיל, האם הוא חציצה, לכתחילה ובדיעבד? (2)

ת. לרבותיו של רש"י הוא חציצה כנ"ל וכ"ד הב"י [והסד"ט ס"ל דאף לשיטתם לא הוא חציצה ברובו אלא במקפיד, והפ"ת חולק]. ולרש"י לא הוא חציצה, ואפילו לכתחילה, וכ"ד הדרישה (פ"ת ד').

סעיף ה'

ז. מה הדין בשערות שנקשרו - בפני עצמן או עם אחרות, אחת או שתיים או יותר, כשמקפדת וכשאינה מקפדת?

ת. בין בפנ"ע בין עם אחרות - אחת הוא חציצה. שתיים ספק, ופסק המחבר להקל דשתי שערות או יותר אינן חוצצות, ופי' הס"ז (ח) דאם הקשירה משערות האשה עצמה אינו חוצץ אלא כשרוב השער נקשר נימא נימא לבדה, או שהיא מקפדת, אבל אם נדבק שער דעלמא על שער אפילו לא הוא רובא ואינה מקפדת הוא חציצה כיון שהדרך להקפיד.

סעיף ו'

ח. שער שכנגד הלב, שבזקן, שבראש, שבבית השחי, שבאומ"מ - באיש ובאשה, בנשואה ובפנויה, במקפדת ובאינה מקפדת - שנדבק מחמת זיעה, האם הוא חציצה?

ת. שכנגד הלב ושבזקן חוצץ. בראש ובית השחי אינו חוצץ. ושבאומ"מ - באיש אינו חוצץ, ובאשה נשואה חוצץ אפילו אין בעלה מקפיד, ובפנויה אינו חוצץ (שר"ע, וט"ז י').

ט. 1) אשה שיש לה כמין קליעות שערות דבוקות זו בזו שסכנה להסירם, האם הוא חציצה? (2) והאם מותר לדבק שערותיה ע"י סמים או ע"י שעה לצורך רפואה?

ת. 1) לא הוא חציצה, (שר"ע). אלא דצריכה להשהות במים עד שיכנס בהם המים היטב (פ"ת ר' בשפ חמודי דניאל) והטעם שאינו חוצץ; א. כיון דלא מצי לגלחן מפני הסכנה היינו רביתיה. ב. כיון דמיהדק טובא הוא כבלוע ובית הסתרים שאינו חוצץ. ג. דאינה מקפדת. ד. דהוי יותר מנימא אחת (גליון מהרש"א). (2) ע"י סמים יש להקל במיעוט שער, אבל ע"י שעה כיון דזה עצמו חוצץ אסור (פ"ת ה').

סעיף ז'

י. "ולית הלכתא ככל הני שמעתתא" [גמרא]. האם קאי רק על ג' שמעתתא קמייתא דריבדא דכוסילתא ולפלוג וכחול, או גם על פתחה עיניה ביותר, או גם על שלא

ואם טבילה כבר, האם צריכה טבילה שנית?

ת. 1) [חוץ לעין - להרא"ש אינו חוצץ אלא יבש, ולהתוס' והרמב"ם חוצץ אפילו לח. ובתוך העין - להרא"ש לא שייך בו יבשות ואינו חוצץ ולהרמב"ם יבש חוצץ והיינו שהתחיל להוריק. והטור כתב אחר שלשה וכ"ד הב"ח. ולדעת הסמ"ג בשניהם יבש חוצץ, אלא דבסתמא בעין הוא לח. אלא דלדעת הראב"ד והרשב"א והרמב"ם ור"ת וסמ"ג ושאר כמה גאונים, דבתוך העין אינו חוצץ אלא לטהרות, ומ"מ לכתחילה חוצץ גם לבעלה. להלכה; המחבר פסק כהרמב"ם דחוץ לעין חוצץ אפילו לח, ובתוך העין דוקא יבש והוא שהתחיל להוריק. והש"ך (י"ג) מיקל כהפוסקים דלבעלה אינו חוצץ, אלא דלכתחילה בעלה הוי כטהרות, ומ"מ היכא דאפשר לטבול שנית יש להחמיר, והיכא דלא אפשר יש לסמוך להקל. 2) להמחבר כיון שחוצץ תחזור ותטבול, ולהש"ך דמיקל בדיעבד מ"מ היכא דאפשר שתטבול שנית יש להחמיר, והיכא דלא אפשר יש על מי לסמוך, והיינו בתוך העין, דאילו חוץ לעין היכא דחוצץ היינו אפילו דיעבד.

סעיף ח'

- יג. 1) כחול שבעין או שחוץ לעין, האם חוצץ?
- 2) ומה הדין אם היו עיניה פורחות? 3)
- ומה הפי' פורחות? 4) שמנים האם חוצצין?
- 5) ואיך נהגו בנות ישראל לגבי שמנים?

ת. 1) שבעין אינו חוצץ ושחוץ לעין חוצץ (שו"ע), ולהש"ך (י"ג) בדיעבד כשא"א לטבול שנית אין להחמיר, דלא אתמר אלא לטהרות וכנ"ל. ואם הוא לנוי בכל אופן אינו חוצץ (ש"ך י"ד). 2) היו עיניה פורחות אף שחוץ לעין אינו חוצץ (טור). 3) א. פירש"י נפתחות ונסגרות תמיד שפריחתה מעבירתו ואינו עב על גבי העין ואין בו ממש. ב. לישנא אחרינא דומעות שהדמעה מלחלחת את הכחול ואינו חוצץ. ג. הרמב"ם כתב היו עיניה פתוחות אף שחוץ לעין אינו חוצץ, ונחלקו בפ"י דהב"י ס"ל דהוא כל"ק דפירש"י, והט"ז (י"ב) פי' שפותחת בשעת טבילה. 4) כל השמנים אין חוצצין חוץ משמן המור (ש"ך י"ד). 5) נהגו בנות ישראל שאין סכות שמן בשעת טבילה כל עיקר (ש"ך י"ד).

סעיף ט'

- יד. 1) דם יבש שעל המכה ממש או שנתפשט לצדדים, האם חוצץ? 2) ומה דין הריר שבתוכה או שיצא מתוכה, תוך שלשה ימים או לאחר שלשה ימים? 3) שלשה ימים שאמרו האם דוקא מעת לעת או מקצת היום ככולו?

ת. 1) דם יבש שעל המכה - [נחלקו הראשונים בדם יבש שמכוון כנגד פי המכה דלהרא"ש כשהוא יבש חוצץ, ולהרמב"ם דינו כריר והוא נקרא גלד שעל המכה ואינו חוצץ]. בשו"ע כתב המחבר לשון הרא"ש ולפ"ז דם יבש אף שכנגד פי המכה חוצץ, אבל הבית מאיר פירש דעת המחבר כהרמב"ם, דכן משמע מסקנת הב"י, ולפ"ז מש"כ המחבר דם יבש שעל המכה היינו חוץ למכה, אבל מה שכנגד פי המכה אינו חוצץ. [נכתב הב"ח שאין אנו בקיאין מהו כנגד פי המכה ומהו נתפשט]. ולדעת הש"ך (י"ג) גם החציצה שבסעיף זה אינו להלכה, דגלד שעל המכה אינו חוצץ כלל, לא שנא דכוסילתא ולא שנא דשאר מכה, ולא שנא בגו תלתא ולא שנא לבתר תלתא, אלא דלכתחילה יש להחמיר וכנ"ל. 2) ריר שבתוך המכה אינו חוצץ, ושחוץ למכה כל שלשה ימים מעת לעת אינו חוצץ, ולאחר מכאן יבש הוא וחוצץ (שו"ע). 3) כתב החת"ס דהיינו מעת לעת, וזכר לדבר בשר ששהה ג"י בלא מליחה, וכיון דמיעוט המקפיד אינו אלא מדרבנן המיקל לא הפסיד והמחמיר תע"ב (פ"ת ז').

- טו. 1) מה תעשה אשה בעלת חטטין כדי שתוכל לטבול? 2) ואיך בדק מהר"ק את אשתו אם יש לה גלד ושחין, הרי אסור להסתכל במקומות המכוסין שבה?

ת. 1) לדעת המחבר אשה בעלת חטטין תחוף במים עד שיתרככו, אבל הט"ז (י"ד) כתב שהרש"ל הביא הג"ה אחת שצריכה להסירם אע"פ שכואב לה הרבה. [נכתב בסד"ט דיש לסמוך על המחבר דמהני ריכוך]. 2) אחר טבילה היה (פ"ת ח' בשם הנר"ב).

סעיף י"א

- טז. במשנה תנן: חץ שהיה תחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצץ ואם אינו נראה אינו חוצץ. ובתוספתא תניא: הנכנס לו חץ בירכו רבי אומר אינו חוצץ וחכמים אומרים הרי זה חוצץ, בד"א בשל מתכת אבל בשל עץ הרי זה חוצץ, ע"כ. 1) במה איירי התוספתא - כשהחץ נראה מבחוץ או כשאינו נראה? 2) ולפ"ז האם מתני' אתיא כרבי או כחכמים? 3) ואיך פוסקים הטור והשו"ע להלכה - בנראה ובאינו נראה, בשל עץ ובשל מתכת?

ת. 1) הש"ך (י"ז) פי' דבנראה מבחוץ איירי, ולפ"ז מתניתין אתיא כחכמים, והב"י כתב שיש בזה מחלוקת דמהרמב"ם והרא"ש נראה שפי' התוספתא דבאינו נראה מבחוץ איירי, דלא כשאר ראשונים, [והקשה הב"י דלפ"ז אתיא מתניתין כיחידא. והש"ך חלק עליו דלכ"ע התוספתא איירי בנראה

(ב"י ד"ה טיט), והיראים פי' משום שעל יבש אין דרך בנ"א להקפיד (ב"י ד"ה כתב המרדכי), וכ"פ הרמ"א. (3) נפק"מ דאם מקפדת אפילו לח חוצץ.

סעיף ט"ז ט"ז

כ. (1) שרף הנוטף מאילנות תאנה, חרוב, שקמה, תות - לח או יבש - האם חוצצין? (2) ומה הדין בשרף שאר האילנות, ומה הטעם? (3) ומה דין דם שנסרך - לח או יבש - האם חוצץ? (4) והאם יש נפק"מ בין דם שנתבשל ללא נתבשל?

ת. (1) שרף התאנה, החרוב, השקמה והתות יבשים חוצצין, לחין אין חוצצין (שר"ע). (2) שאר כל השרפים אפילו לחים חוצצין מפני שהן לכלוך הפירות ודרך בני אדם להקפיד עליהם (שר"ע וב"י ד"ה ומ"ש רבינו). (3) דם שנסרך חוצץ אפילו הוא עדיין לח (שר"ע), נכדעת הרמב"ם, אבל הסמ"ג מסיק שאינו חוצץ לח, וראיתו מבני אהרן שהיו מהלכין עד ארכובותיהם בדם (ב"י ד"ה ועוד כתב). (4) כתב הש"ך (כ') בשם בה"ג שגם דם שנתבשל באש אפילו לח חוצץ, ואף שלא נמצא כן בש"ס ולא משמע הכי, מ"מ דברי בה"ג דברי קבלה הם.

סעיף י"ז

כא. צבע שצובעות הנשים על פניהם וידיהן ושער ראשן, האם הוי חציצה, ומה הטעם?

ת. אינו חוצץ (שר"ע), דכיון שהוא לנוי אין דרך להקפיד והרי הוא כגופו, א"נ כשאין בו ממשות אינו כלום ואינו חוצץ (ש"ך כ"א).

סעיף י"ח - כ'

כב. (1) מהי דעת הטור והרמב"ם בדין צואה שתחת הצפורן - כנגד הבשר ושלא כנגדה - האם חוצץ? (2) מי שאינו מקפיד על כך האם אצלו אין זה חוצץ? (3) ומה הדין במעט ממש שאף אחד אינו מקפיד?

ת. (1) להרמב"ם בכל אופן אינו חוצץ, ולהטור שלא כנגד הבשר חוצץ, וכ"פ המחבר. (ב"י ד"ה צואה). (2) [להטור, הוי מיעוטו שאינו מקפיד ואינו חוצץ והב"י ס"ל דבטלה דעתה] להלכה, בכל אופן חוצץ (ט"ז י"ח). (3) אינו חוצץ, ובדרכ"מ (ו) מיישב בזה דעת הטור דבהכי מיירי.

סעיף י"ח י"ט

כג. (1) איך פוסק המחבר בדין צואה ובצק שתחת הציפורן לגבי טבילה? (2) ומה הדין

מבחוץ, דאל"ה גם כרבי לא אתיא, דהא רבי מודה דבשל עץ חוצץ ומתניתין לא מפלגא. (2) להש"ך אתיא כחכמים, דבנראה בכל אופן חוצץ. ולהב"י בשיטת הרמב"ם והרא"ש אתיא כרבי, משא"כ לשאר ראשונים. (3) אם אינו נראה או שעלה עליו קרום של בשר אינו חוצץ, ואם נראה חוצץ, ואין חילוק בין בשל עץ בין בשל מתכת.

יז. (1) מה הפי' נראה ואינו נראה, משוקע או שוה לבשר או בולט לחוצץ? (2) ומה הדין אם קרום עליו קרום מלמעלה? (3) ולמה לא כתבו הרמב"ם והמחבר דין זה? (4) והאם הוא להלכה?

ת. (1) הב"י מסתפק בפירוש נראה מבחוץ - אם היינו כשהוא משוקע, או שהוא שווה לבשר, וכן היה נראה, אלא שמהמרדכי משמע כפירוש ראשון. הש"ך (ס"ק ט"ז) מכריע בספקו של הב"י לחומרא דכל ששווה לבשר קרי נראה, וכשמשוקע אינו נראה, וכבר הקשה רעק"א (ד') שזהו צד הקולא, [וכן הגיה בשו"י טהרה בדברי הש"ך שצ"ל לקולא]. (2) אינו חוצץ (טור) אפילו נראה תחת הקרום (ט"ז ט"ז). (3) דפשוט הוא, דהוא כ"ש מאינו נראה (ש"ך י"ז), [והתוספתא לא הוצרכה לומר כן אלא משום דמייירי בנראה ולא אשמועינן דאינו נראה אינו חוצץ (או אפשר שהם מפרשים ואם אינו נראה דמתני' דהיינו שקרום עליה בשר)]. (4) הש"ך והט"ז כתבו כן להלכה.

סעיף י"ב י"ג

יח. לכלוך הנוצר מחמת זיעה או מלמולין שעל הבשר האם חוצצין?

ת. לכלוכי צואה מחמת זיעה אינן חוצצין אלא א"כ נגלד כגליד, אבל מלמולין חוצצין (שר"ע), ופירוש מלמולין כשאדם לש עיסה ומשפשף ידיו זו בזו נופל מהם חוטיין, אם נפלו על בשרו חוצצין (ט"ז ס"ק ט"ז).

סעיף י"ד

יט. (1) טיט היון וטיט היוצרים וטיט דרכים ושאר כל הטיט, באיזה מהן איכא נפק"מ בין לח ליבש ובאיזה מהן חוצץ תמיד או אינו חוצץ תמיד? (2) מה הטעם שלח אינו חוצץ, משום שהמים נכנסין או משום שאינו מקפיד? (3) ומה הנפק"מ ביניהם?

ת. (1) [לדעת הטור רק שלשה טיטין חוצצין כשנדבקים בבשר אם הם יבשים - טיט הבורות, טיט היוצרים, וטיט של דרכים, אבל שאר טיטין אפילו יבשו בבשר הם עוברים בשעה שהיא נכנסת במים לטבול. אבל] הרמב"ם וסמ"ג ס"ל דשלשה טיטין הללו חוצצין אף לחין, ושאר טיטין רק יבשים, וכ"פ המחבר. מיהו אם מקפדת אפילו דבר לח חוצץ (רמ"א). (2) הרמב"ם פי' משום דנמחה במים

לגבי נטילת ידים? (3) ומה הדין אם יש לה נפח במקום הצפורן שאינה יכולה לנקות הטיט?

ת. 1) צואה - שלא כנגד הבשר חוצץ, כנגד הבשר אינו חוצץ, ובצק אפילו כנגד הבשר חוצץ (שר"ע), ומסתמית המחבר נראה שבכל טיט וצואה חוצץ, [דלא כסמ"ג בשם ר"ת, דדוקא בטיט הדומה לבצק שנדבק מאוד (ט"ז י"ט)]. 2) [הרשב"א פסק דאין צואה חוצץ כלל אפילו שלא כנגד הבשר, דלא כמחמירים בזה, ומפרש הב"א, דבנטי' דרבנן מקילים, ב. בטבילה בעלה מקפיד. ג. נטי' דשייד נמי באנשים דלא קפדי אינו חוצץ, וכ"ד הלבוש דבנטי' סמכין אר"ת שאינו חוצץ אלא טיט היוצרים], בנטי' סמכין על ר"ת דאינו חוצץ רק טיט היוצרים וכיוצא בו (ט"ז י"ט). ולהש"ך (כ"ב) גם בטבילה סמכין אר"ת אלא דנהגו הנשים להחמיר ליטול צפרניהם שמא יש שם צואה הנדבכת וזה לא שייך לעשות בכל נטילה ונטילה. [נעין שר"ע א"ח סי' קס"א ס"א]. 3) אם נפוחה כ"כ שאין הטיט שתחת הצפורן נראה אינו חוצץ (שר"ע), וכתב הש"ך (כ"ד) שאם הוא בעומק שאינו שווה לבשר אע"פ שלא נקרה עליה עור אינו חוצץ.

כד. 1) צפורן גדולה ונקיה - האם חוצצת? 2) ומפני מה נהגו הנשים ליטול צפרניהם בשעת טבילה? [3] ומה"ד בצפורני הרגליים?

ת. 1) אינו חוצץ משום שהיא מגוף האדם, ודומה לשערותיה (שר"ע, וט"ז כ'). והב"ח החמיר כהראב"ן דכיון דעתידה ליטול חייצי השתא, ולא דמי לשערות הראש דרוב הנשים אין דרכן לקצץ משא"כ בצפרניים דכולן קוצצין (ש"ך כ"ה, וט"ז כ"ד). 2) כיון שצואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר חוצץ, ואינן יכולות לכיון מה נקרא כנגד הבשר או שלא כנגדו נהגו ליטול צפרניהם בשעת טבילה (שר"ע סי"ח). 3) בפ"ת (י) בשם הר"ר דניאל דעתו להקל [ואפשר אפילו כשיודעת שלא היה נקי], משום שאין דרכן של הנשים להקפיד בזה, ולהראב"ן הנ"ל גם צפורני רגליה חוצצין.

כח. מאחר שכבר נהגו ליטול צפרניהם, אם נשאר צפורן אחת שלא קצצה וטבלה, האם צריכה לחזור ולטבול או שאינה צריכה או שטוב להחמיר ומה הטעם? 1) כשמצאה אחר הטבילה? 2) כשמצאה בבוקר אחרי שלנתה עם בעלה? 3) כשמצאה בבוקר ולא לנתה עם בעלה?

ת. 1) להרמ"א צריכה טבילה אחרת, אפילו ברי לה שלא היה שם צואה וכן נוהגין, אך מהטור והמחבר נראה שאינו חוצץ וכ"כ מהר"מ

מלובלין שאינו אלא חומרא (ש"ך כ"ה). 2) הש"ך (כ"ה) מחמיר היכא דאפשר, אבל הט"ז (כ"א) מיקל בזה כדי שלא להוציא לעז, אע"פ שאין ברור לה שלא היה שם צואה. 3) מהר"מ מלובלין מיקל אם לא נמצא שום לכלוך תחתיו, דאף בכה"ג הדבר מכווער, ולהט"ז והש"ך יש להחמיר.

כו. 1) אשה שאירע טבילתה בחול המועד ולא קצצה צפרניה לפני המועד, האם סגי שתנקר אותם היטב או עדיף שתחתכם ע"י גוי, ומה הטעם? 2) אשה שמצאה בליל שבת או יו"ט ששכחה ליטול צפרניה, האם סגי שתנקר אותם היטב או עדיף שתחתכם ע"י גוי - בידיו או בשיניו או בכלי, ומה הטעם?

ת. 1) [המרדכי כתב שתחתכם ע"י גויה, דאמירה לגוי שבות ובמקום מצוה לא גזר, ואם אין לה גויה תנקר היטב בטיט שתחת הצפורן], הט"ז (כ"א) מסיק שתחתכם בעצמה ללא שינוי דהכי קי"ל. 2) הט"ז מפרש דבזה גם המרדכי מודה שתסמוך על הניקור, כיון שאין מצוה גמורה בנטילתם, למה נבטל שבות, ועוד דהא הוי מסייע. אבל הש"ך (בנקה"כ) חולק דתטלם ע"י גויה, וכיון דאפשר שלא בכלי למה ניקל בכדי. וטעמו דנטילת צפרניים הוי מצוה, ועוד דלר"ש אין כאן מלאכה דהוי משאצל"ג, ואף אם הוי מלאכה הרי יש מקילין ע"י גוי לצורך מצוה, ומסייע אין בו ממש רק לענין בל תקיף שהתורה ריבתה, ואעפ"כ אינו חייב אלא ע"י מעשה. (וכ"כ המשנה ברורה סימן ש"מ סק"ג דאם שכחה ליטול הצפרנים מע"ש ואירע טבילתה בליל שבת מסיק המ"א שתאמר לע"ג ליטול ביד דהוי שבות דשבות במקום מצוה ואם א"א ביד מותר על ידו אפילו בכלי ואם אין ע"ג נראה שיש לסמוך בשעת הדחק על הנקור שתנקר תחת הצפורן ובלבד שתענין היטב שלא יהיה בו שום טינוף, ובצפורני הרגליים, אף כשיש גוי עדיף ע"י ניקור)

סעיף כ"ב

כז. 1) אבר ובשר המדולדלים האם חוצצין? 2) צפורן המדולדלת - שפירשה רובה או מיעוטה - האם חוצצת? 3) ומה הטעם של אלו שחוצצין, הא מגופו של אדם הן? ומה הנפק"מ בין פירשה רובה לפירשה מיעוטה? ולגבי מה נאמר הלכה זו, אם הם בעצמן חוצצין או שאם נמצא עליהם דבר חוצץ אם חוצץ? 6) ומה הדין כשנעקרה הציפורן עצמה ממקום חיבורה, האם הוי חציצה או לא?

ת. 1) חוצצין (שר"ע). 2) פירשה מיעוטה חוצצת ורובה אינה חוצצת (שר"ע כדעת הרא"ש והטור, דלא כהרמב"ם דס"ל בכל אופן אינה חוצצת). 3) הב"י פירש בב' דרכים; א. דחשוב כקטוע והוי כבית הסתרים דצריך להיות ראוי לביאת מים, ומ"מ

שטבעת חוצצת, והאם יש נפק"מ בין אשה שדרכה ללוש לבין אשה שאין דרכה ללוש?

ת. 1) א. להמחבר רפויים אינם² חוצצין ומהודקים חוצצין. וכ"ד הב"ח דהאומר דרפוי לא עלתה טבילה ראוי לנזיפה, ומ"מ בנזמי ואזון אסרינן לכתחילה כיון דטריחא להסירם, וכן חוטינן שבצואר שתולין בהן הקמיעין (פ"ת י"ג). ובענין זה פליג התשב"ץ דהנזמי האזון הוי מיעוטו שאינו מקפיד [שאינה מסירתו לא בשעת שינה ולא בשעת רחיצה] ואף מהודקים אינו חוצץ (רע"א ו') [ויש למחות שלא להחמיר ולסלקו שלא תצא חורבה בשבת]. ב. הבית הלל ס"ל דאף רפויין חוצצין אפילו בדיעבד אלא דבשמשה א"צ טבילה אחרת ג. ה"ר דניאל מחמיר אפילו שמשה אא"כ רפוי הרבה (פ"ת י"ג). 3) אינה צריכה לטבול שנית (רע"א). 4) לפי שמקפדת להסירו בשעת לישה (ט"ז כ"ג), ולכן כתב בגן המלך שאם אין דרכה ללוש בעצמה אינו חוצץ אפילו מיהדק טובה, אמנם השו"ע סתם בזה ואפשר משום דלא פלוג מיהו אפשר בדיעבד ושמשה יש להקל (פ"ת י"ד).

ל. (1) אגד שעל גבי המכה וגבס שעל גבי שבר, האם הוי חציצה? (2) מי שציוה עליה רופא שלא יבואו מים על עיניה כלל, מאי עדיף טפי, להניח אגד ע"ג העין או לכסותה ביד - שלה או של חברתה. ומה הטעם?

ת. 1) להמחבר מהודקים חוצצין ורפויים אינם חוצצין, ולהב"ח בכל אופן חוצצין דלא עיילי מיא שפיר (ש"ך כ"ח). 2) הרב שיבת ציון דחה העצה של הנחת אגד באופן רפוי דיש לחוש שתהדק מפני הפחד [ובסתם אגד רפוי עיין לעיל מחלוקת המחבר והב"ח], אלא עדיף לכסות ביד חברתה ותדיח ידיה תחילה במים, אבל לא תכסיה בידיה בעצמה דע"ז נעשה קמטים ונתכסה הבשר שבתוך הפרק (פ"ט ט"ו).

סעיף כ"ד

לא. (1) מה טעם צריך שלא יהיה חציצה בבית
הסתרים? (2) צחצוח שיניים, האם היא
חובה או עצה טובה שלא תצטרך לחזור
ולטבול אם תמצא משהו אח"כ?

ת. 1) כדי שיהא ³ראוי לביאת מים (ט"ז כ"ד. 2) ה"ב"ח ס"ל שהוא עצה טובה, דכן אמרו לגבי שחיטה לבדוק הסכין בין כ"א ואחד, והש"ך (ל, 10).

צפורן שפירשה רובה כיון שאינה תולשת אותה ש"מ שאינה מקפדת, משא"כ בפירשה מיעוטה אפשר שקפדה אלא שאין נוחה ליתלש (ב"י ד"ה וצריך). **ב.** עוד פירש דצפורן שפירשה מיעוטה כיון שרובה מחובר לגוף הרי היא כגוף, [וכן אבר שנדלדל בכל אופן], וכשנמצא ע"ז דבר חוצץ מעכב הטבילה משא"כ בפירשה רובה, וקילס פי' זה ¹דהוא הנכון (ב"י ד"ה ועי"ל). **ג.** הט"ז (כ"ב) פי' דכשפירשה מיעוטה הוי סדק צר שאין המים נכנסים, וכן באבר שמחזיקתו אל הגוף ואין המים נכנסים. **6** פירשה רובה שאינה עשויה להתרפאות וכאילו נתלשה כולה דמי, הילכך אם נמצא עליה דבר חוצץ אינו מעכב, אבל אם פירשה מיעוטה כיון שעשויה להתרפאות, מהגוף היא חשובה, הילכך כל שנמצא בה דבר חוצץ מעכב לדברי הכל (ב"י ד"ה והיכא).

סעיף כ"א

כח. 1) טבלה עם ציפורן שפירשה רובה - האם צריכה לחזור ולטבול? 2) הכלות שנוהגות לגלח שערותיהן אחר בעילת מצוה, למה לא נחשב לחציצה בשעת טבילתן כיון שעומדין ליִקצֵץ? [3] ומה דין השערות שמקצצות ביום חופתן אחרי הטבילה לפני הבעילת מצוה?]

ת. 1) הש"ך (כ"א) מסתפק דלמנהגו שמצריכים טבילה שנית כששכחה צפורן אם ה"ה בפירשה רובה, או אפשר לחלק דכיון דמן הדין אינו מעכב אלא דנהגו להחמיר, והיינו כשכל הצפורן נשאר מה שאין כן הכא ודוחק, וכ"ש לטעם דהצפורן גופיה מעכב. 2) דלא שייך עומד לקוץ, דאין מגלחות עד אחר בעילת מצוה (פ"ת ר"ב בשם החת"ס). [3] בדרכ"ת ס"ק י"ז הביא מהפוסקים שאינו חוצץ, וכ"כ בכתבי האדר"ת אזני ירושלים אות כ' שהגר"ש סלאנט הורה כן לכתחילה, כיון שמקפידות שלא לגלח קודם החופה, א"כ החופה מפקיין.

סעיף כ"ג

כט.1) שרשראות, טבעות, נזמי אף ונזמי אוזן, האם חוצצין לכתחילה או לא, כשהם רפויים או מהודקים? ומה הדין בדיעבד כשכבר טבלה עמהו? 3) ומה הדין כשהיא מסופקת אם טבלה עם טבעת רפויה וכבר לנתה עם בעלה? 4) ומה טעם הדבר

! סססר מ'ד' מ'סר'ס כסר' ו'ק'ה' ז"ל ו'מ'ה'י' ד'צ'ס'רן ס'סר'ת ו'כ'ת'ת' מ'י' ד'כ'כ'י מ'י'י' ק'ד'ב'ה' ח'ק' ס'ס'ס'ל'א' ד'י'ת'ק' א'פ'ל' א'ור'ח'ת' ס'ס'ר'ת'ה' א'ל' ד'כ'ר'יו' מ'ת'ח'ק' ו'ח'י'י' ק'ד'א'ת' ד'י'ק'ר'י' ד'ק'ב'ה' ס'ל'יק' מ'י'י' א'ל' ז'ל' א'פ' ד'א'ל' ק'ו'ס'ט' א'י'ה' כ'ו'ן ד'א'י'ה' ח'י'ס'ט' ד'ז'מ'ת' ס'ס'ח' ד'ע'ס' ס'ס'ר'ג'א' ו'נ'צ'ו'ן' א'ת'ת' ו'צ'ו'ן' א'י'ה' ז'ל' ע'כ'ר' , א'ק' ס'ס'ק' ס'ס'ק' כ'כ'י' ה'ר'א'ל'י' ד'א'ס'ו'ן' א'ל' מ'א'נ'א' מ'צ'ו'ת' ד'כ'ר' ו'צ'ו'ן' , ה'ס'כ'ור' ו'צ'ו'ן' א'ת'ת' , ו'ס'י' ו'ל'ח'י' ז'ל' ה'ת'ר'ו'ל' ד'כ' ס'ס'ח'י' מ'י' .

2 צײן שו"ת מהר"י ברוך ס' ק"ח

כ' במנחה למלך בשם הריב"א פ"ק דקידושין דמית הסתריס שיהי' ראוי לביאת מים הוא סוברנן בצ"ח דמן התורה וכו' פסרו מה מה פסרו פסריא' אב' (חמס סדרנן וי"ד ספ"קצ"ב)

פליג דחוב הוא לה וכ"ד הב"י שהרי שיניים מצויים לימצא ביניהם שיורי מאכל, ואין ראייה משחיטה, דהתם צריך לבדוק הסכין אחר סוף השחיטה משא"כ הכא, שאין חיוב לבדוק אחר הטבילה חיישינן.

סעיף כ"ה כ"ו

לב. אשה שלא הדיחה בית הסתרים ובית הקמטים מה הדין; (1) אם נמצא עליה דבר חוצץ? (2) אם לא נמצא עליה דבר חוצץ? (3) מאי שנא מבדיקת הגוף וחפיפת הראש? (4) האם צריך הוכחה אחר הטבילה שלא היה עליה בשעת הטבילה? (5) אם לא בדקה בין שיניה ובבית הסתרים קודם הטבילה ואחר הטבילה נמי לא בדקה עד שנתעסקה בכתמים ובתבשילים ואח"כ בדקה ומצאה חציצה, האם תלינן לקולא או להחמיר?

ת. (1) לא עלתה לה טבילה (ש"ע). (2) עלתה לה טבילה (ש"ע). (3) א. הלבוש והמעדני מלך פירשו משום דהכא יש לה מקום להשאר ולהתדבק ולכן לא חיישינן שנפל אחר טבילה משא"כ בגופה וראשה. ב. הש"ך (ל"ב) פ"י דכיון שא"צ לביאת מים לא חיישינן כ"כ (שנפל בעלייתו). ג. הט"ז (סי' קצ"ט סק"א) פ"י דכיון שהוא נסתר אין דרך לבא שם דבר החוצץ. (4) בסעיף כ"ו מוכח שא"צ הוכחה, שהרי תלינן עצם שבין שיניה במה שאכלה אח"כ אע"פ שאין הוכחה, ורע"א (ח) מקשה מזה על הלבוש ומעדנ"מ הנ"ל וכן הש"ך דמשמע מדבריהם דבעינן הוכחה. (5) לדעת המחבר תלינן לקולא, אבל הש"ך (ל"ג) כתב דיש להחמיר כדעת הרוקח.

לג. (1) אשה שיש לה טבעת בעומק הפרוזדור, האם חוצץ בטבילה או לא? (2) ואשה זו איך תעשה את הבדיקות, וכמה בדיקות צריכה לעשות? (3) לפי הנ"ל, אם מה שצריכה להסיר את הטבעת בשעת לידה חשיב למקפיד? (4) אם מה שצריכה להסיר את הטבעת לבדיקות חשיב למקפיד? (5) אם נקרא מקום בלוע שאין צריך לביאת מים? (6) אם או"מ בכללות מקרי בלוע?

ת. (1) אם הוא כ"כ בעומק שאין השמש מגיע אפילו בשעת גמר ביאה, מקרי בלוע ואינו חוצץ כ"כ הנ"ב, וכ"ד הזכרון יוסף ורע"א דהוי בלוע ואינו חוצץ, אבל אם הוא בבית החיצון הוי חציצה כיון שמתלכלך וצריכה להסירה בהפס"ט לנקותה. (2) א. הנ"ב ס"ל שתכניס העד דרך חלל הטבעת עד נגד פי המקור, כן תעשה בהפס"ט ומוך דחוק, ובדיקת יום ראשון,

ובשאר בדיקות כפי האפשר. ב. בזכרון יוסף ס"ל שתבדוק מה שתוכל אע"פ שאינה בודקת כל החו"ס [כדעת הראב"ד לעיל קצ"ו ס"ו דלא אמרו חו"ס אלא לטהרות, ואע"ג דהרמב"ן והרשב"א והרא"ש חולקים י"ל דבשעת הדחק מודים], ג. רע"א חלק ע"ז דבלא בדיקת חו"ס אינה בדיקה כלל, וס"ל כהנ"ב דבעינן שיכנס לפנים ממקום שהשמש דש סמוך לפי האם ממש, בבדיקת הפסק טהרה ויום א' דז"נ, באופן שיסכימו גדולי הדור, ואף אם יקילו ביותר שיהיה רק בדיקה דהפסק טהרה מסכים ג"כ לזה, ושאר בדיקות לא תעשה בחו"ס כדעת הרמב"ן. (3) הנ"ב ס"ל דנחשב קפידא, והחת"ס פליג משום שאין אותה ההסרה מטעם הקפדה אלא לפנות מקום לולד. (4) בזה גם החת"ס מודה דנחשב קפידא. (5) כשהוא בעומק שאין השמש מגיע לשם נחשב בלוע. (6) בבית החיצון לא נחשב בלוע [רב אחד רצה לחלק דאף אם הטבעת בבית החיצון מקרי בלוע, כיון שאין המים נכנסים כמו הפה והחוטם והאזניים, ואפילו כשתרחיק ירכותיה אין נכנסים אלא קצת, והנ"ב חולק עליו] (פ"ת ט"ז).

סעיף כ"ז

לד. (1) קרצה שפתותיה או שיניה, האם עלתה לה טבילה? (2) קפצה ידה, האם עלתה לה טבילה?

ת. (1) קרצה שפתותיה לא עלתה לה טבילה (ש"ע), אבל קרצה שיניה לא הוי חציצה (פ"ת י"ז). (2) קפצה ידה לא עלתה לה טבילה (ש"ע).

סעיף כ"ח

לה. "האוחז באדם ובכלים ומטבילן טמאים". (1) מה הדין אם הדיח ידיו במים תחילה? (2) האם צריך הדחה במי המקוה או סגי במים תלושים? (3) ומה הדין אם לא הדיח ידיו תחילה, אבל מרפה את ידיו במים? (4) ואם הדיח ידיו במים - האם יכול לאחוז בו בחוזק או דוקא ברפוי? (5) והאם דינים אלו הם דוקא בדיעבד או אפילו לכתחילה?

ת. (1) המחבר מתיר, ובשו"ת מהר"י ברונא חולק ואוסר, וכן דעת הש"ך (ל"ו) לכתחילה. (2) להרמ"א והש"ך (ל"ז) דוקא במי מקוה, ולהט"ז (כ"ח) אפילו תלושים. (3) המחבר ס"ל כהרשב"א דעלתה לה טבילה, והב"ח פסק כהרמב"ם והרמב"ן דלא עלתה, גזירה אטו לא רפתה, דמצוי הוא שלא ירפה מחשש שלא יפול (ש"ך ל"ה). (4) הט"ז (כ"ז) ס"ל כהרשב"א דאע"ג דלא בעינן דוקא רפוי מ"מ לא תאחוז בכח, דלא כהרמב"ם והרמב"ן, ורע"א (ט) חולק דבדיבוק

משום ביעתותא שמא תפחד ולא תטבול יפה. ולהרא"ש והרמב"ם מפרש הבי"ה הכל משום ביעתותא. והט"ז (ל"א) מפרש להרא"ש דע"ג כלי עץ הקבוע ומחובר אסור שמא יטבול בהם בלא חיבור למקוה, וע"ג עץ תלוש שמא תפחד. (3) להרא"ש שהטעם משום ביעתותא, בדיעבד עלתה לה טבילה. אבל להראב"ד אם עמדה ע"ג כלי שמקבל טומאה לא עלתה לה טבילה משום גזירת מרחצאות, וע"ג כלי חרס שאינו מקבל טומאה מגבו או ע"ג חתיכת עץ עלתה לה טבילה וכ"פ המחבר.

לט. האם מותר להטביל כלים בתוך כלים או על גביהם, או על גבי כלים שאין להם בית קיבול, תלושים או מחוברים, כשכל מי המעיין עוברים עליהם או רק מיעוטם?

ת. לרבינו שמשון, מטבילין כלי בתוך כלי שיש בפיו כשפופרת הנוד, ודוקא כלי תלוש, אבל בקבוע חיישין שמא יהא במקום מוצא המים, ולא יהא בו כשפופרת הנוד. והרא"ש חולק ואוסר בין בתלושים בין במחוברים, בין בתוך בין על גבן, גזירה אטו תוך כלי, א"נ משום דבעיתא, ומפרש הט"ז (ל"א) דעת הרא"ש דשני כלים שהם כלי בתוך כלי שמטבילם תוך המקוה ויש בחיצון כשפופרת הנוד מותר, דליכא למגזר שמא יטבול בלא חיבור, אבל כשמטביל כלי בתוך כלי אחר שבמעין, חיישין דלמא אתי להטביל בכלי של מ' סאה בלא חיבור.

הב"י מפרש לדעת הרמב"ם דבאופן שכל המים עוברים על גבן - אם הכלי יש לו בית קיבול נפסלים מלטבול אפילו המים הנמשכים. ואם אין לו בית קיבול מ"מ על גבן אסור אטו תוך כלי, ובמים הנמשכין צריך אשבורן, אבל כשאין כל המים עוברים על גביו לא גזרו כלל, ולכן כשאין לו בית קיבול מותר⁴ אפילו על

בינוני לא גזרו דאינו מצוי להדק הרבה, ואפשר שגם הרמב"ם והרמב"ן ס"ל הכי. (5) להדרישה אף לכתחילה מותר לאחוז בחבירתה כשהדיחה ידיה, ולהש"ך (ל"ו) דוקא בדיעבד.

סעיף כ"ט - ל'

לו. האומר לחבירו כבוש ידך עלי במקוה, הרי זה מגונה. (1) מה הטעם? (2) האם דוקא במקוה של מ' סאה מצומצמות, או אפי' ביותר מכך?

ת. (1) חיישין שיוציא ידו קודם שיטבול ונמצא טובל במקוה חסר, ולהריב"ש בשם הרמב"ם אסור משום שנראה כמשחק (ש"ך ל"ט), ובתוספתא מקוואות פ"ה י' האומר לחבירו כבוש ידך עלי במקוה הרי זה מגונה ר' יהודה אומר כבוש ידך עליו עד שתצא נפשו, ובמסכת ד"א פ"י ח' אר"י בד"א במים המועטין אבל במים מרובין ה"ז משתבח. (2) להב"י והט"ז דוקא במצומצמות, ולהריב"ש בשם הרמב"ם אפילו ביותר מכך.

לז. (1) האם צריכה אשה להגביה רגליה בשעת טבילתה שלא תהא דורסת על הרצפה, ומה הטעם? (2) והאם מים מקדמים תלושים נמי מהני?

ת. (1) אינה צריכה להגביה, לפי שהמים מקדימין לרגליה (שר"ג), ולא עוד אלא שיש שם טופח על מנת להטפיה שהוא חיבור עם שאר המים לטומאה ולטהרה (ב"י וט"ז ל'), ובמקום שיש טיט עבה כטיט היון לא עלתה לה טבילה, וברפש וטיט שאינו כמו טיט היון ואין שם מקוה אחרת צריכה להגביה רגליה, דהיינו לקפוץ באויר תחת המים (ש"ך מ' ופ"ת כ'). (2) להרמ"א והש"ך (ל"ז) דוקא במי מקוה, ולהט"ז (ל') אפילו תלושים.

סעיף ל"א

לח. (1) מדינא דגמרא, האם מותר לעמוד בשעת טבילה ע"ג כלי חרס או ע"ג כלי עץ או ע"ג חתיכת עץ? (2) מה הטעם לדון הנ"ל לדעת הראב"ד והרשב"א, הרא"ש והרמב"ם? (3) לדעת הראשונים הנ"ל מה הדין בדיעבד אם עמדה על אחת מאלו וטבלה, האם עלתה לה טבילה, ומה הטעם?

ת. (1) אסור (ב"י ד"ה לא תעמוד). (2) להראב"ד והרשב"א ע"ג כלי עץ - אסור משום שמקבל טומאה, וגזרו מפני מרחצאות של כלים. וע"ג כ"ח שאינו מקב"ט מגבו וכן חתיכת עץ - אסור

4 צוין לבסוף שיש ל'פי זה להכשיר המקוה מק"ק ל'אפילו וז"ל תמחתי' פה ק"ק ל'אפילו צושי' הקפס' כח' חדרים מנסרים תוך הפריכה, וצושי' נסרים רחמים מתחת תוך המים באמצע המסכה ל'אפילו מן הקרקע ל'אפילו צושי' ול'אפילו, והרי א"ל דומין ממש ל'אפילו צושי' ל'אפילו. וכו' והיה נראה ל'י דלא ספיק צבדי ואין ספיקות צושי' ל'אפילו ח"ו, וכמה פצמים הייתי מתבונן צ"ל זה ודאגתי צושי' כי לא מלאני ל'פי ל'אפילו אותה צושי' ל'אפילו צושי' ואת ישראל מכה שנים שנת'ישיבה הקהלה יצ"ו, אשר שם יושבו כסאות ל'אפילו כסאות ל'אפילו צושי' אשר פיו, אני לוכד שהיה שם הארון הפדול מוהר"ר שפנא ז"ל ודאגתי ורבינו מוהר"ר שלמה לוריא ז"ל ומוהר"ר נתן ז"ל ואשר רבנים גדולים ז"ל שפיקות, וכו' וכו' ראוי קידש ואין אנכי הפסול אצמור אחרים ל'אפילו אותה, כי בקבר כזה לא שייך לומר הניח ל'י מקום להתפזר בו חליהם להם, דאדרבה ח"ו זה הוא דבר המוציא ל'אפילו צושי' הראשונים לומר שהיו כולם כפול' פוצלי נדות מדרגתן, כיון שפיקות נשיהו לא צלחה להם מדרגתן חליהם, חליהם להפצות צושי' ל'אפילו דבר כזה. וכו' וכמה פצמים נשאתי ונתתי פנה צע חכמי הדור יצ"ו ולא השיבו ל'י דבר נכון, רק קצתם אמרו ל'י כיון שהאנשים רבותינו ז"ל מוהר"ר שפנא ומוהר"ר שלמה לוריא ז"ל לא מלאנו אתה שם אלא תצעה כ'אפילו, כי בודאי טעמים ונימוקים נכונים וברורים היו צמחה אשר הם נצמחים ממנו הצצות, ושם אלא תצעה צד'י, אפ"ל ל'פי היה חלף בקרבי מאור באמרי או ל'י מוצרי או ל'י מוצרי כי לא יוצאתי טעם ל'דבר, צד ציונותי פצמות דצתי פצמות דצתי רבינו יוסף קארו זכרנו ל'אפילו מוצרי און ל'י, ואמיתי אולי זאת היתה שם כן כונת האנשים ז"ל שלא מלאנו, כי ראו שמקום וצת הדחק הוא פה ל'אפילו שאי אפשר לתקן מקוה מרצת אנשים כי בין פצמי המים הם יושבים, וסמכו

מא.1) מפני מה התירו לעמוד על גבי סילון המחובר לקרקע המקוה ולטבול? (2) והאם מותר ג"כ כשיש לו לבזבזין או דוקא בשאין לו לבזבזין?

ת. 1) דלא גזרו אלא שמא יקבענו במקום מוצא המים ולא יהא בו כשפופרת הנוד, וזה לא שייך כאן (וס"ל להטור דפי זה עיקר, ש"ך מ"ו). ועוד דאין עליה שם כלי דאין לו לבזבז והוי פשוטי כלי עץ. וגם⁵ ביעתותא לא שייך כיון שהוא קבוע (ט"ז ל"ג). 2) להטור אפילו יש לו לבזבז כשר, והטעם כפי הראשון של הרא"ש דלא חיישין שלא יהא בו כשפופרת הנוד דכל סילון יש בו שיעור זה. ולהמחבר דס"ל כהראב"ד שאסר משום קבלת טומאה לכך ס"ל דוקא כשאין לו לבזבז. (ש"ך מ"ו).

סעיף ל"ג

מב.1) מה הטעם שאמרו בגמ' שלא לטבול בנמל? (2) לדעת רש"י, מ"ש מהא דתנן הטביל בו את המטה אע"פ שרגליה שוקעות בטיט העבה טהורה? (3)

ת. 1) רש"י פי' מפני הטיט, ולפ"ז אפילו בדיעבד לא עלתה לה טבילה, והיינו בטיט היון, דלא מהני ביה קדימת מים. ור"ת פי' דמפני הבושה לא תטבול כראוי, ולפ"ז בדיעבד עלתה לה טבילה (טור ובי"ו). 2) כן הקשה הרא"ש, א. תי' הר"ן דבמטה ליכא סדקים, וברגלי אדם שיש יותר חשש בין אצבעותיו שנדבק שם (ט"ז ל"ד). ב. עוד תי' הרא"ש שאדם הוא כבד ומכביד בעובי הטיט, והקשה דהא המים מקדמים, וגם על הר"ן קשה כן. ג. עוד תי' הבי"ב בשם הר"ש דבטיט היון והיוצרים דשכיח בנמל לא מהני קדימת מים, משא"כ בטיט העבה (בי"ד ד"ה לא).

מג.1) בדיעבד אם טבילה במקום שיש שם טיט, העבה או שאינו עבה, האם עלתה לה טבילה? (2) על מה סמכו לטבול לכתחילה במקוה שיש בו טיט? (3) והאם צריכה להגביה רגליה בשעת טבילה? (4) והאם נכון הדבר לטבול כן, ומה הטעם?

ת. 1) אינו חוצץ אלא טיט היון ויוצרים ודרכים, אבל שאר טיט כשהוא לח אינו חוצץ וביבש חוצץ (ש"ך מ"ו). [הסמ"ג בשם הערוך פי' דמ"ש ולית הלכתא ככל הני שמעתא קאי גם ע"ז]. 2) משום שאינו חוצץ

5 והא דלא ציון רחוק ארבעה כ"ל סו"ל ל"א, ואצ"ל שם שם הוא קבוצ דליכא חשש ביצתותא שכתב הטור דפי' חתיכת צ"ל שמתהפך תחתיה, מ"מ חשש ביצתותא דהפלה ממנה, ציון רחוק ארבעה, וי"ל דחשש הפלה הוא בפליטות שהוא פלוגה מע"כ הכא הוא בקרקע פחות מ' ספחים איכא רק חשש דההפכה וכיון שהוא מחובר לליכא חשש (משנת שכ"ר ח"ה ס"ו כ"א פול"ה המכתב).

גביו. עוד פי' הבי"ב להרמב"ם דדוקא ע"ג ספסל אין מטבילין משום גזרה, משא"כ אחורי כלי שיש לו בית קיבול מותר דמידע ידיע לרואים ששינו.

מ. איך נפסק להלכה בשו"ע בט"ז ובש"ך, האם עלתה הטבילה לאשה שעמדה בשעה שטבלה? (1) על גבי כלי עץ שמקבל טומאה? (2) על גבי נסרים או כלים הראויים למדרס? (3) על גבי כלי חרס? (4) על גבי חבילי זמורות? (5) על גבי מדרגות של עץ המחוברות לכותלי המקוה? ומה הטעם בכל אלו? (6) כשטובלת ל גבי מדרגת אבנים כמה תהיה רחבה והטעם?

ת. 1) לא עלתה לה טבילה, משום גזירת מרחצאות (שו"ע), ולהט"ז שמא יטביל בתוכו בלא חיבור למקוה. 2) להמחבר לא עלתה לה טבילה כדעת הראב"ד, כיון שמקבל טומאה. ולהט"ז דפסק כהרא"ש, עלתה לה טבילה כיון שא"א להטביל בו בלא חיבור למקוה. והש"ך (מ"ה) ס"ל דבכלים הראויים למדרס אסור, אבל ע"ג נסרים העשויים לעמוד עליהם כיון שלא היה עליו שם כלי קודם לזה מותר ומפרש כן ג"כ דעת המחבר. 3) אסור משום ביעתותא, ובדיעבד כיון שאינו מקב"ט מגבו עלתה לה טבילה, (שו"ע), דלא כהב"ח שאסר אף בדיעבד משום גזירת מרחצאות (ש"ך מ"ג). 4) אף לכתחילה מותר (שו"ע ס"ג). 5) להמחבר לא עלתה לה טבילה דראוי לטומאת מדרס, וכ"ד הלבוש. ולהט"ז מותר דלא קי"ל כהראב"ד כנ"ל. וכ"ד מהר"ם פדאוו דחשובין כתקרת הבית ובטל ממנו שם כלי, ואפילו אינם מחוברים כיון שמים צפים עליהם והמים עושים אותם קבועים, ועוד דלהרבה פוסקים פשוטי כלי עץ אינם מקבלים טומאה אפילו מדרבנן. והב"ח התיר רק במחברים. והש"ך (נקה"כ) פי' דמותר משום שלא היו פשוטי כלי עץ קודם שנקבעו. 6) תהיה רחבה ארבעה מקום הנחת הרגל כדי שיהא בה שיעור מקום לבל תפחד ליפול ממנה (שו"ע).

סעיף ל"ב

צ"ל יסוף ותיכיל אחד כציון שתיכיל רבינו יוסף קארו ז"ל דברי הרמב"ם ז"ל, וא"צ צ"ל פי' שהם ז"ל לא ראו דברי רבינו יוסף ז"ל כי לא היה ביניהם, הלא אם להם היה לב כמאמר וכו' אלא מרצה אחד נתנו. רבינו יוסף ז"ל פתח וצ"ל פתח וצ"ל אחת שהקשה צ"ל הרמב"ם ז"ל אחר שם וזה לשונו, ויש לו"ל דמתניתין מיידי פס"ל מי המצוין צוקרים צ"ל הספסל, וכו' והשתא אני אומר ששאנוניו שהיו פה לולאין ופסא קהילות סמכו צ"ל צנין דומה לזה, ואמרו הוא"ל והמים שפרכים סופכים ומקייסין אליו המקואות מכ"ל צד מספיותיהם מחוץ ומפנים ומתחתיהם, לא נתבטל דין מצוין ומקוה מן מים כי המקוה או הפרכיה, ומותר לטבול אפילו צ"ל אם אלו הנסרים. וא"ל צ"ל אם וכו' צד כן נדחקת ליישם המנהג ואמרתיו אולי כוונתי פנה דעת רבותי ששאנוניו ז"ל, ואם הוא טעם אחר הוא נצ"ל ממני. אק פנה אני אומר כי צד"ן פכאון זה הניחו לי רבותי מקום להתייחד פו, ואין פנה ח"ו שם הוצאת צ"ל צד"ן הרמב"ם רק מצוה מן המוסחר לתקן הצנין פדבר מוסחר מצה, והוא זה שניחו אפנים רחבים צ"ל אלו הנסרים לצמח צ"ל, וכו'

אלא היד ימנית בלבד כדרך מלאכתה שהיא אורגת בעומדין. וטעמא דמילתא דלכל חד משערין במה שעשוי ליגלות דרך מלאכתו (ב"י ד"ה ואיכא למידק). (3) שיעור זה שווה לשיעור אורגת, ומפרש הב"י (ד"ה אבל קשה) דס"ל דבעינן הכי לשתי ידיים. והט"ז (נ"ו) כתב דנסתפק לו אם בעינן שיעור אורגת גם ליד שמאל או כלל לא, להכי נקט שיעורא דפסיקא ליה באיש וה"נ באשה. (4) הר"ן; משמע שמפרש דלת"ק א"צ להגביה כלל ידה השמאלית, דלא כר"י דאמר כטווה פשתן לשמאלית, ולפ"ז ת"ק מיקל (ב"י ד"ה ואיכא). ולהטור; ס"ל לת"ק שכל מה שמתגלה משחי של יד ימין בשעת אריגה בעומדין שמתגלה הרבה, אינו חשוב בית הסתרים אף בשחי שמאל משא"כ לר' יהודה שחי שמאלי לא חשיב גלוי אלא מה שמתגלה כשטווה פשתן (ב"י ד"ה אבל קשה), ולפ"ז ת"ק מחמיר, וכן פסק המחבר.

מו. (1) שחתה ביותר או זקפה ביותר, האם עלתה לה טבילה בדיעבד? (2) והאם מהני כאן מים מקדמים? (3) ומה השיעור שצריך שיהיו המים גבוהים ממעל לטיבורה?

ת. (1) כתב המחבר עלתה לה טבילה [פ"י הרמב"ם דדברים אלו אין חוצצין אלא מדבריהם ולענין טהרות גזרו לענין נדה לא גזרו], ויש מי שאומר (הראב"ד) שלא עלתה לה, והקשה הש"ך (מ"ט) דהא המחבר לא גרס בגמ' ולית הלכתא ככל הני וכו' וא"כ אמאי כתב בסתמא דעלתה לה טבילה, ומ"מ למעשה גם להש"ך היכא דלא אפשר יש לסמוך להקל כדעיל (ס"ק י"ג, ועיין ס"ט ע"ב). (2) הט"ז (ל"ה) ס"ל דמהני ומוכיח כן מסעיף ל', והש"ך בנה"כ חולק דהכא המים שבתוך הקמטים אינם מחוברים למקוה. (3) לפחות זרת, [המרחק בין אצבע הקטנה לאגודל כשהאצבעות מפורזות, והוא כשיעור החושן] ומפרש בבאר הגולה שהוא חצי אמה של ו' טפחים, דהיינו י"ב גודלין (כ"ט ס"מ) ולהלבושי שרד יש שני מיני זרת וע"כ לא יפחות משליש אמה שהוא י' גודלין (פ"ת כ"א).

סעיף ל"ח ל"ט

מז. (1) האם צריכה לפתוח פיה בשעת טבילה? (2) מה הדין אם קפצה שפתותיה ביותר? (3) עצמה [או פתחה] עיניה ביותר, האם עלתה לה הטבילה בדיעבד? (4) ומה הנפק"מ בין קפיצת שפתיים לעצימת עיניים?

ת. (1) אינה צריכה (ש"ע) [להר"ש בפי"א צריכה לפתוח פיה, ואינו עיקר, (ב"י בסעיף כ"ז ד"ה נתנה שעה). (2) דחקה שפתותיה יותר מדאי, כאילו לא טבלה, אלא צריכה להשיק שפתותיה דיבוק בינוני, (ש"ע ויש"ך נ"א), (3) עצמה עיניה ביותר וה"ה אם

אלא טיט היון וסתם טיט אינו כן, ועוד שהרבה פוסקים מתירים לטבול בנמל כלומר במקום טיט, (ש"ך מ"ז). (3) כשיש טיט צריכה להגביה רגליה, (דג"מ, פ"ת כ'). (4) כשיש מקוה אחרת בלא טיט תטבול שם, משום דקרוב לודאי שאין נזהרות בזה, להזדקר לקפוץ באויר תחת המים, (פ"ת כ' בשם הנ"ב).

סעיף ל"ד

מז. (1) האם מותר לטבול במקום שיש אנשים, ישראלים או גויים, ומה הטעם? (2) ומה הדין בדיעבד? (3) ומה הפי' בדיעבד?

ת. (1) [בגמרא אמרו לא תטבול בנמל ועיין לעיל פי"ר ש"י מפני הטיט, אבל ר"ת פי' מפני שבושה מבנ"א] לרבנו ירוחם אסור כשיש גויים משום דיראות ואינן טובלות כהוגן, ומפרש הדרכ"מ דהוא מחמת פחד שלא יזיקוהו, ולרבינו תם שפי' מפני הבושה היינו אפילו ישראלים, וכ"פ המחבר [הסמ"ג בשם הערוך פי' דמ"ש ולית הלכתא ככל הני שמעתא קאי גם על לא תטבול בנמל, וכן משמע מרש"י בספר הפרדס, ב"י בסעיף ט. (2) עלתה לה טבילה (ש"ע), ועיין לקמן. (3) שאם היא יודעת בעצמה שטבלה כהוגן טבילתה כשרה בדיעבד, ולא חיישינן דילמא אגב ביעתותא לא טבלה שפיר ולא אדעתה (ב"י ד"ה ומ"ש ולפ"ז).

סעיף ל"ה ל"ו

מה. במתניתין דנגעים תנן דראיית הנגע תחת בית השחי הוא באיש כמוסק זתים ובאשה כאורגת בעומדין ליד הימנית ורבי יהודה מוסיף אף כטווה פשתן לשמאלית, ובגמ' פרק תינוקות מדמה ריש לקיש טבילה לראיית הנגע, ופסק הטור כאן לגבי טבילת נדה שיהיה נראה תחת בית השחי כדרך שנראה בשעה שמוסקת בזיתים, שהוא השיעור שבאיש, והר"ן והרמב"ם כתבו השיעור שבאשה: כדרך שנראה כשאורגת בעומדין, והשמיטו הא דרבי יהודה, וכן פסק בשו"ע. (1) מה טעם השמיטו הר"ן והרמב"ם הא דרבי יהודה? (2) ולפ"ז האם יש נפק"מ בדין בין איש לאשה? (3) מה טעם נקט הטור גבי איש השיעור שבאיש דמסיקת זיתים? (4) מה הנפק"מ בין ת"ק לרבי יהודה בשיעור דאשה, לדעת הר"ן ולדעת הטור?

ת. (1) משום דס"ל דלאיפלוגי אתא ולא קי"ל כוותיה, אלא אינה צריכה להגביה שחי שמאלי. (2) יש נפק"מ דהאיש כמוסק זיתים היינו שהוא מגביה זרועותיו לנער דמסתמא שתי זרועותיו מגביה בשוה, והאשה אינה צריכה להגביה

**וכדו' או רטיה שע"ג בית הסתרים, האם
הוי חציצה ומה הטעם? (2) והאם צריכה
להיפנות לפני הטבילה - לכתחילה
ובדיעבד?**

ת. 1) בית הסתרים צריך להיות ראוי לביאת
מים, לכן צרורות וקיסמין דמיהדק בסדקי
רגליה חוצץ (שר"ע וב"י). ולגבי צואת החוטם נכון
ליזהר מאוד שלא יהא לפלוף יבש על שפת
החוטם בפנים, ואין נחשב צואה אלא היוצאה
קצת, לאפוקי בגובה החוטם או בחללו בפנים
שאינה יוצאת עדיין (סעיף ז' רע"א ב'). וכן רטייה
שמהודקת חוצץ (שר"ע וב"י), [לעיל סעיף כ"ג ס"ל
להמחבר באגד וקשקשין דאם מהודקים חוצצין והש"ך (כ"ח)
בשם הב"ח אוסר אף ברפויים דלא עיילי מיא שפיר]. (2)
הרמ"א בשם י"א שקודם הטבילה צריכה
האשה להטיל מים אם צריכה לכך [משום שצריכה
לעצור עצמה ולא יהיה אותו מקום ראוי לביאת מים, וראיה
מקצתה שפתייה, דרכ"מ קצ"ט ב], ובדיעבד כתב הש"ך
(נ"ה) שאינו מעכב.

סעיף מ"ה מ"ו

**נא. 1) אבק שעל רגליה או אבק הנקרא פוד"ר
שמפזרים על שער הראש לנוי, האם
מותרת לטבול בהם לכתחילה? (2) ומה
הדין בדיעבד אם טבלה בהם? (3) טבלה
בבגדיה מהו?**

ת. 1) אסורה לטבול בהם. 2) אבק שעל רגליה -
להרמב"ם אינו חוצץ בדיעבד, ולהר"ש חוצץ,
דכשרגליה מלאות אבק וטובלת נעשה טיט
וחוצץ, אא"כ שפספה או שטבלה בחמין,
והמחבר לא הכריע. אבק לבן שקורין פוד"ר
כתב בפ"ת (כ"ג) דגרע יותר ואף להרמב"ם חוצץ,
ואע"פ שלגבי תפילין אינו חציצה, היינו משום
שעשוי לנוי משא"כ כשנכנס במים אזיל הנוי.
3) טהורה, ודוקא בנשים שלהם שבגדיהם
רחבות שהן רפויים והמים נכנסים, אבל בזמן
הזה שהם צרים ומהודקים ואין המים נכנסים
לא, (ש"ך נ"ו).

סעיף מ"ז

**נב. 1) כינים הדבוקים בבשר - שיכולים
להסירם או שאינם יכולים להסירם - האם
הוי חציצה, לכתחילה ובדיעבד, ומה
הטעם? (2) ומה דין כינים קטנים מתות
הדבוקים בשער?**

ת. 1) מה שיכולה להסירן חוצץ אפילו דיעבד
(ש"ך נ"ח), והשאר הוי כטיט שתחת הצפורן שאינו
חוצץ, כיון שאינה מקפדת, וגם בזה מחמירין
הנשים להסירן (ב"י ד"ה כתב הרוקח). 2) צריך

פתחה ביותר, כתב הטור דיש מתירים, משום
דאמרינן בגמ' ולית הלכתא ככל הני שמעתתא
דלא איתמר אלא לטהרות, והר"ש אוסר
דחשש לרש"י ועוד דלא גרסי לה, ובשו"ע הביא
המחבר רק דעת האוסרים שלא עלתה לה
טבילה, [אבל מהש"ך ס"ק מ"ט וס"ק י"ג נראה
דבאופן שא"י לחזור ולטבול יש לסמוך להקל].
[רבינו ירוחם כתב טעם אחר להקל דהוי כקמטין במקום
שדרכן להיותן שם]. 4) בעיניה לא מעכבי קמטים
כולי האי מלבא בהן מים משא"כ בקרצה
שפתותיה כו"ע מודו, דהא מתניתין היא
במקוואות, (ש"ך נ"א). [עיי' לעיל מש"כ בשם הש"ך].

סעיף מ'

**מח. 1) בהא דצריך להעמיד אשה על גבה
בשעה שהיא טובלת האם גויה או נערה
יהודית פחות מ"ב שנים גם נאמנות, ומה
הטעם? (2) כשאין שם אשה, האם מותר
לבעלה לעמוד שם? (3) מה תעשה אם אין
אף אחד שיכול לעמוד שם? (4) בדיעבד אם
טבלה מבלי שאחת עמדה על גבה האם
עלתה לה טבילה?**

ת. 1) אינן נאמנות הואיל ואיתחזק איסורא,
(ב"י ד"ה כתב הכל בו). 2) בב"י בשם הכל בו כתב
שתולין עמה אשה יהודית או בעלה וכו', וכ"כ
הנו"ב (פ"ת קצ"ה סק"ב) כשא"א בענין אחר וטעמו
דלא שביק היתרא וכו'. 3) תכרוך שערה על
ראשה בדבר רפוי שאינו חוצץ (שר"ע). 4) רע"א
ס"ל דאם לא עשתה תיקון הנ"ל לא עלתה לה
טבילה (פ"ת כ"ב, ומקרי עוברת על דת, ויכול לגרשה בע"כ).
[אך בס"ט ע"ט בשם מהרש"ק (תפארת שמואל, קאידנוור, על
הרא"ש) דבאשה זריזה ואינה נבהלת במים ותפסה שערה
בידה עד שהמים עולים היטב על ראשה, שפיר דמי, ובשעה"ד
יכולה לסמוך ע"ז].

סעיף מ"א

**מט. המפשלת בנה לאחוריה, סמוך לטבילתה
או בשעת טבילתה וטבלה, האם עלתה לה
טבילה ומה הטעם?**

ת. להמחבר אפילו לפני טבילתה בסמוך
[כחתוס', ולדעת הרמב"ם דוקא בטבילתה, עיי' באר הגולה]
לא עלתה לה טבילה, שמא היה עליו טיט
ונדבק בה. והש"ך בשם הב"ח (סוף סי' קצ"ט, דלא
גרס לה בגמ' ולכן ס"ל) דעלתה לה טבילה (אא"כ
יודעת שהיה מלוכלך בטיט דהוי כנתנה
תבשיל לבנה שלא עלתה לה טבילה).

סעיף מ"ב מ"ג

**נ. 1) חציצה שבבית הסתרים, כגון צרורות
וקסמין שבסדקי רגליה, צואת החוטם**

להסירן דהוי חציצה (פ"ת כ"ה בשם חמודי דניאל, וכ"כ המג"א לגבי תפילין).

סעיף מ"ח

נג. 1) נדה שטבלה בלא כוונה, כגון: שנפלה לתוך המים, שירדה להקר, שהטבילה חברתה או איש אחר באונס, או שטבלה שלא לכוונת תשמיש, האם עלתה לה הטבילה ומה הטעם? 2) במקום שמחמירין, האם צריך לחזור ולברך?

ת. 1) [כל הטובל צריך להתכוון לטבילה, רמב"ם] הרמב"ם והמחבר פסקו כרב דבדיעבד אפילו נפלה למים טהורה, וכ"ש כשירדה להקר. והרמ"א החמיר לכתחילה אם אפשר להצריכה טבילה אחרת בכוונה, כהרשב"א שפסק כר' יוחנן, אבל אין לה לברך (ש"ד נ"ט). אנסה חבירתה הוי טבילה לכ"ע כי כוונת חבירתה הוי כוונה, (ש"ד ס'). ובחמודי דניאל כתב דלכאורה דוקא חבירתה אבל איש לא מהני, (פ"ת כ"ח, אך המפרשים נלאו לפרש טעם החילוק). אבל אם טבלה כדי שיוכל בעלה ליגע בה ולא לכוונת תשמיש מהני אף לתשמיש (פ"ת כ"ו. 2) אין לה לברך (ש"ד נ"ט).⁶

⁶ הש"ק על התורה פ' שמות פסוק איש וביתו, כתב שחז"נות מדיף הוא אם ידע יום טבילת אשת חבירו עלא יבא להרהר בה.

הנקה"כ יודה בזה], ומסיק דעכ"פ בספק אם עיינה לא נתיר.

סעיף א' ב'

א. באר אלו פעולות צריכה לעשות מן התורה ואלו מתקנת עזרא ואלו אינם רק מנהג שנהגו בנות ישראל; (1) עיון במקום שער? (2) עיון בכל הגוף? (3) חפיפה במקום שער ראשה? (4) חפיפה בכל מקום שבגוף? (5) סירוק שערותיה? (6) רחיצה במקום שער? (7) רחיצת כל גופה?

ת. (1) הב"י (ד"ה ומ"ש) ס"ל שהוא דאורייתא ולא כדמשמע מהטור בדעת הרמב"ן שהוא מתקנת עזרא. (2) עיון הגוף הוא דבר תורה (ש"ע סעיף ח'). [ויש סוברים דעיון ובדיקה אינה מדאורייתא אלא בכלל תקנת עזרא, וכתב הב"י (על סעיף ו' ד"ה וכן אני אומר) דכן משמע מדברי הטור]. (3) מתקנת עזרא (ש"ד א'). (4) לדעת הטור ור"ת הוא דווקא בשערות הראש (פרישה ד'), וכן משמע מהמחבר, ולהרמב"ן והרשב"א הוא בכל מקום שער שבגוף, וכ"כ הש"ך (א'). (5) תקנת עזרא לסרוק או לפספס בידיה יפה יפה כדי שתתיר שערותיה אם יש בהן קשר (טור), והיינו כל מקום שער בגוף כנ"ל, וכתב הש"ך (א') דנהגו לסרוק שער ראשן במסרק, ושאר שער שבה מפספסת בידיה יפה יפה. (6) עזרא תיקן חפיפה [עיון ס"ט סק"ט דנחלקו רש"י ותוס' אם הוא לשון רחיצה, או לשון גרידא כמו חופף עליו כל היום, ומ"מ לכו"ע עיקר החפיפה והסירוק הוא לאחר ששטפו ראשן במים]. (7) נהגו לרחוץ ולהשתף כל הגוף (ש"ד ב'), וכתב הרא"ש דמנהג כשר הוא.

ב. אשה שמסתפקת אם עשתה עיון לפני הטבילה או שמסתפקת אם סירקה שערותיה, האם צריכה לחזור ולטבול?

ת. ספק אם חפפה ועיינה בשערותיה כלל, צריכה טבילה מחדש שהרי יש כאן ספק דאורייתא. ואם ברור לה שעיינה רק מסופקת אם סרקה אף דהוי ספק דרבנן, מ"מ צריכה טבילה אחרת כיון דאיכא חזקת איסור, ועוד דהוי דבר שיש לו מתירין, אלא שיש כאן היתר מהטעם [כמש"כ הט"ז לענין ספק אם מלחה הבשר] דסירכא נקט ואתא, דמסתמא נהגה כמו שרגילה תמיד, [ויילף ליה מק"ש דבנסתפק וכבר התחיל למען ירבו, א"צ לחזור] כ"כ הנו"ב. ומדייק הפ"ת (ב') דאף לגבי עיון שהוא דאורייתא סמכינן על סירכא נקיט ומותרת, ומפקפק בזה אף לענין סירוק שהוא דרבנן, דהא בנקה"כ הקשה דלא דמי לק"ש [דענין מליחה הוא עסק גדול ואיך אפשר ששכחה] וה"נ בסירוק כן הוא [וי"ל דדמי לספק אם מלחה בצד השני (אף להאוסרים) דמאחר שמלחה צד א' הרגל הדבר הוא עושה, ואף

ג. (1) האם אפשר לעשות חפיפת הגוף גם בשאר משקים או דוקא במים, ומה הטעם? (2) האם אפשר לעשות חפיפת שיערה גם בשאר משקים או דוקא במים, ומה הטעם? (3) האם אפשר לעשות חפיפת שיערה במים קרים, ומה הטעם? (4) האם יכולה לחוף בנתר או באהל או בזייף (סבון) ומה הטעם? (5) והאם דברים אלו מעכבים אפילו בדיעבד? (6) ומי שחפפה בהן פעם אחת וראתה ששערותיה אין מסתבכות, האם מותרת תמיד לחפוף בהן?

ת. (1) קמטיה ובית הסתרים - במים ולא בשאר משקין (ש"ע), כדי שלא ישאר כתם בתוך הקמט (ט"ז ב'). ובשאר הגוף - כתב בחמודי דניאל דלכאורה מותר בשאר משקין (פ"ת א'). (2) אפשר גם בשאר משקים הצלולים כגון יין וכיוצא בו שאינם מסבכים [דאם דוקא במים הל"ל אשה לא תחוף אלא במייה חמימי, ב"י ד"ה ומ"ש, בשם מהרי"ק], ולכן באופן שצריכה לעשות כן כגון ביין חם, תשאל לרופאים אם מסבך, ואם אינם בקיאים תנסה ג"פ [להלבוש ב' או ג'], ואז מותרת, והטעם; כיון שלא אמרו ע"ז בגמרא שמסבך השער, לכך מהני בדיקה, (רמ"א וש"ך ד' ויה). (3) אין לחפוף במים קרים - [לדעת רש"י משום שמקשה השערות ואין לכלוכו עובר, ולהרמב"ם] משום שמסבך השער. ובזה לא מהני בדיקה להתיר לכתחילה כיון שחכמים אמרו שמסבך אבל בדיעבד שעשתה כן ורואה שאינן מסובכין שרי לטבול בפעם הזו (ש"ע וש"ך ד'). (4) בנתר אסור משום דמחתך השער וחוזר ומסתבך, ובאהל אסור שמסבך השער (ש"ע), - וכתב הש"ך (ד') דכיון שחכמים אסרוהו לא מהני בדיקה להתיר לכתחילה [ומשמע כנ"ל, דלא כהלבוש שהתיר ע"י בדיקה]. [ומשמע מדבריו דגם במים קרים מתיר]. אבל בזייף מותר לחוף שאינו מסתבך ואדרבה מנקה הזוהמא, וכן נוהגין, וחושבין זה למצוה (ש"ך ג'). (5) בדיעבד הכל מותר כשראתה שלא נסתבך (רמ"א). (6) במה שאסרו חז"ל, היינו נתר אהל מים קרים, ס"ל להש"ך (ד') שאינו מועיל בדיקה להתיר לכתחילה כנ"ל דלא כהלבוש, ובשאר דברים כגון יין ושאר משקים, בעינן למהרי"ק ג"פ ולהלבוש ב' או ג'.

סעיף ג'

ד. (1) מתי צריכה לעשות החפיפה לכתחילה, ביום או בלילה, ומתי מהני אפילו בדיעבד - לדעת רש"י ולדעת השאילתות? (2) כמאן פסק השו"ע וכמאן פסק הש"ך? (3) מהו

ת. 1) בער"ש (ש"ע ס"ה). 2) בער"ש (ש"ע ס"ו). 3) בער"ש (ש"ע ס"ז). 4) להב"י יכולה לעשות הכל בער"ש, ולהדרישה והט"ז (ט) חופפת בער"ש, ורוחצת קמטיה וסתריה ביו"ט קודם לשבת.

סעיף ו' ח'

ז. 1) באופנים דלעיל, מתי תעשה העיון והבדיקה בכל גופה ובשערותיה, בשעת החפיפה או בשעת הטבילה או בשתייהם? 2) והאם צריכה ליזהר שלא ליתן תבשיל לבנה וכדו' בימים שבין החפיפה לטבילה? 3) טבילה ולא עיינה קודם - בכלל לא, או שעיינה רק מלמעלה - האם עלתה לה הטבילה?

ת. 1) [לדעת הטור כשחל טבילתה במוצאי שבת או במוצאי יו"ט תעין בערב שבת ויו"ט, ותזהר אח"כ מחציצה, ומפרש הב"י דס"ל דעיון ובדיקה לאו דאורייתא, אי"נ ס"ל דגזרו כדי שלא תשכח מלעין. והב"י פליג דאדבריה לא תעין בער"ש כדי שלא תזלזל בבדיקה ועיון סמוך לטבילה וכ"פ בשו"ע] בשעת טבילה תעין ותבדוק היטב כל גופה ושערות ראשה, אבל הש"ך (י"א) [מפרש דגם להטור בודקת סמוך לטבילה אלא שבדקת גם בער"ש כדי שלא תשכח, ולכן] פסק דצריכה לעין ולבדוק גם בשעת חפיפה וגם בשעת טבילה. והט"ז (ו) כתב גם לענין יום חול כשחופפת ביום בשעת הדחק צריכה עיון ובדיקה בכל גופה קודם הטבילה, וא"כ אינה זזה מבית המרחץ עד שטובלת (סק"ח). 2) להטור והרמ"א צריכה ליזהר ואם א"א כגון שצריכה ליתן תבשיל לבניה הקטנים אין לחוש ומ"מ תרחץ ידיה כל פעם [ולהב"י אין להנהיג ליזהר בכך כדי שלא תזלזל בבדיקה שסמוך לטבילה]. 3) לא עיינה כלל, או שעיינה בער"ש ולא נזהרה אח"כ מחציצה, ודאי לא עלתה לה טבילה. ואם עיינה מער"ש ונזהרה אח"כ מחציצה, אע"פ שלא עיינה סמוך לטבילה עלתה לה טבילה (ש"ע ס"ח, וט"ז י'), [ולהב"ח ס"ל דעיון הגוף ודאי מעכב סמוך לטבילה בכל אופן אלא שאם לא דקדקה כ"כ דהיינו שלא בדקה בין אצבעותיה, ושלא נתקשרו שערותיה, רק ע"ז אפשר להקל שבדקה מער"ש, והט"ז (י') פליג עליו כנ"ל].

ח. כשחל טבילתה בליל שבת או בליל יו"ט, או כשצריכה ללבוש לבנים בשבת או ביו"ט, האם מותר לה לרחוץ כל גופה או בבית סתריה וקמטיה או רק פניה ידיה ורגליה או רק באו"מ, בצונן או בחמין, שהוחמו בשבת או מער"ש, ביו"ט או מערב יו"ט?

ת. לרחוץ כל הגוף מותר רק בצונן, וכל שאינה רוחצת כל גופה אלא קצת איברים מותר בחמין שהוחמו מערב שבת ויו"ט, [נרש"י התייר רק פניה ידיה ורגליה], וכ"כ במשאת בנימין

המנהג הכשר לצאת ידי שניהם? (4) מתי מודה רש"י שאפשר לעשות כהשאלות, ומתי מודה השאלות שאפשר לעשות כד' רש"י?

ת. 1) לרש"י מוטב ביום שלפני טבילתה, אבל מותר בלילה [כ"מ מהתוס' אבל מהטור משמע שאין לחוץ בלילה אלא מתוך הדחק]. ולהשאלות כל זמן שתוכל אין לחוץ אלא בלילה, וכתב הרא"ש דנוהגות להתחיל ביום ולהתעסק עד שתחשך. 2) המחבר פסק בעיקר הדין כהשאלות, והש"ך (ו) (כרש"י. 3) המנהג הכשר שתתחיל לחוץ מבע"י ועוסקת בחפיפה עד שתחשך ואז תטבול (ש"ע. 4) א. בשעה"ד שלא יהיה לה חמין או שאר אונס יכולה לחוץ ביום או בלילה ובלבד שלא תמהר לביתה ותחוף כראוי, (ט"ז ו). ב. בליל שבת אחר יו"ט וכדומה לכו"ע תחוף ביום [עיי"ע בסעיף ד'], וכתב הש"ך (ו) דכשחל שני יו"ט סמוך לשבת דהוי ג' ימים מעיקר הדין גם לרש"י תחוף בליל טבילתה, ומ"מ אין להקל לחוץ רק בל"ט שלא יבאו לטעות. ג. כתב הש"ך (סוף ס"ק ו) בשם מהרש"ל דמה שתקנו עתה לחוץ בלילה ולעסוק שעה אחת, אפילו לרש"י שרי, מחשש איסור שלא ירגישו בטבילותיהן ולפעמים הצנועות באות לידי ביטול טבילת מצוה.

סעיף ד'

ה. 1) חל טבילתה במוצאי שבת, מתי צריכה לעשות החפיפה והרחיצה, בערב שבת או במוצאי שבת - לרש"י ולהשאלות? 2) אם רחצה וחפפה היטב בערב שבת, האם צריכה לחזור ולחפוף במוצאי שבת, הכל או קצת - לרש"י ולהשאלות?

ת. 1) גם לרש"י יכולה לחוץ בלילה, ומ"מ מנהג יפה שתרחץ היטב מער"ש ובמוצ"ש תחזור ותסרוק מעט (ש"ע). [וכתב הב"י דאינו מובן זה אלא לפי הטור שלרש"י אסור לחוץ בלילה אלא בדחק, ולכן אף בשעה"ד יש לתקן מה שאפשר דלפי התוס' גם לרש"י מותר בלילה]. 2) צריכה לחזור ולחפוף במוצ"ש, ומ"מ אף להשאלות סגי שתשטוף מעט דמהני חפיפה דער"ש לצרף להך חפיפה מועטת וסגי בהכי, (ט"ז ז').

סעיף ה' ו'

ו. מתי עושים החפיפה באופנים דלהלן: 1) חל טבילתה בליל שבת? 2) חל טבילתה במוצאי שבת והוא יו"ט? 3) חל טבילתה בליל שבת והוא מוצאי יו"ט? 4) חל טבילתה בליל שבת והוא אחרי שני ימים טובים שחלו בחמישי ובשישי?

ת. 1) א. המחבר כתב בסתמא דעת הרשב"א דאם בתוך עונה שחפפה טבילה, אינה צריכה טבילה אחרת, ואם היה בעונה אחרת אף על פי שהיה החפיפה סמוך לטבילה צריכה טבילה אחרת. ב. הש"ך (י"ד) בשם הראב"ד כתב דאין חילוק בין תוך עונה אלא אם היה סמוך לטבילה או לא, ומסיק להחמיר כשתי הדעות. ג. עוד כתב המחבר דלהרמב"ם בכל אופן צריכה טבילה אחרת עד שתאמר ברי לי שלא היה עלי בשעת טבילה, אלא שיש נפק"מ שזו אינה צריכה לחזור לחוף וזו צריכה. וכתב הש"ך סקט"ז דכן עיקר לדינא. אבל בט"ז סק"ב משמע שנקט לדינא כשיטה א'. 2) צריכה לחזור ולחוף (ש"ך י"ד). 3) הט"ז (י"ב) פי דאין תולין אלא כשחפפה סמוך לטבילתה דהיינו שאין ביניהם יותר מעונה אחת, ואם הוא ממש באותה עונה אע"פ שלא נתעסקה עלתה לה טבילה, והש"ך (ס"ק ט"ז) פסק כהרמב"ם דבכל אופן אין תולין להקל עד שתאמר ברי לי שלא היה עלי בשעת טבילה.

יא. 1) כשלא חפפה ולא עיינה קודם טבילה, ואחר הטבילה נתעסקה במין אחד, ואח"כ נמצא עליה מאותו המין, האם אפשר לתלות בו - כשנמצא על גופה או בבית הסתרים, ומה הטעם? 2) ומה הדין כשחפפה ראשה ולא גופה ואחר הטבילה נתעסקה במין אחד, ואח"כ נמצא עליה מאותו המין האם אפשר לתלות בו?

ת. 1) לא חפפה אע"פ שעיינה לא עלתה לה טבילה אע"פ שלא מצאה כלום אח"כ (סעיף ח'). וכ"ש כשלא עיינה דעיון הגוף דבר תורה (ש"ך ב'), ואפשר נפל בעלייתה (עיין סעיף י"ג). ובבית הסתרים שלא עיינה וכ"ש כשרק לא חפפה, ואחר שנתעסקה באותו המין מצאה דבר החוצץ - לדעת המחבר תולין, והש"ך (י"ט) ס"ל כהרוקח דאין תולין (סק"ט). לדעת הט"ז (י"ב) כשהיה בין החפיפה לטבילה עונה אחת ונתעסקה באותו המין בין טבילה לבדיקה תולין, ולהש"ך (ס"ק ט"ז) אין תולין אלא באומרת ברי לי כנ"ל. 2) אע"פ שאין חפיפת הגוף אלא מנהג בעלמא אם נמצא עליה דבר חוצץ

סעיף י"ג

יב. חפפה קודם טבילה ובין חפיפה לטבילה נתעסקה בדברים החוצצין או שהאכילה תינוקה וכדו', ושוב בדקה עצמה קודם טבילה או לא בדקה עצמה, האם עלתה לה הטבילה? 1) כשלא בדקה אחר הטבילה? 2) כשבדקה ולא מצאה כלום?

דכשלו בשת לבנים תרחץ רק באו"מ ובין ירכותיה ודוקא בחמין שהוחמו מער"ש ועריו"ט. וביו"ט עצמו מותרת לחמם קיתון לרחוץ אברים הללו אבל לא לכל הגוף, ובמשאת בנימין כתב דאם הוחמו ביו"ט אפשר שאסור לרחוץ שאר אברים חוץ מפניו ידיו ורגליו (ש"ך י"ב).

סעיף ח' ט'

ט. מה הדין באופנים דלהלן: 1) אם עשתה החפיפה והעיון אתמול וטבילה היום? 2) אם לא חפפה כלל רק עיינה? 3) אם לא חפפה כלל רק עיינה בגופה, ואחר הטבילה חפפה וסירקה ולא מצאה כלום? 4) אם חפפה במקום שער ובשאר גופה לא חפפה ולא עיינה? 5) אם במקום שער חפפה ועיינה, ובשאר גופה לא חפפה רק עיינה? 6) אם לא עיינה בבית הסתרים ואחר הטבילה עיינה ולא מצאה כלום?

ת. 1) אם לא נתעסקה בינתיים בדברים החוצצין עלתה לה טבילה (טור וט"ז י'). 2) לא עלתה לה טבילה (שר"ע ס"ח), והטעם שמא לא עיינה יפה יפה (ש"ך ט"ו). 3) לא עלתה לה טבילה (שר"ע), דשמא בשעת טבילה היה קשור ועכשיו נותר או נישר עם המסרקת (ש"ך י"ג). 4) לא עלתה לה טבילה, שעיון הגוף דבר תורה (שר"ע). 5) עלתה לה טבילה בדיעבד, דאין זה אלא מנהגא בעלמא, אבל אם נמצא עליה דבר חוצץ אחר הטבילה תחזור ותטבול אע"פ שנתעסקה באותו מין אחר טבילה (ש"ך י"ז). 6) עלתה לה טבילה, ופי' הט"ז (י"א) דכיון שהוא נסתר¹ אין דרך לבא שם דבר החוצץ. [הלבוש והמעדני מלך פירשו משום דבבית הסתרים יש לה מקום להשאר ולהתדבק ולכן לא חיישינן שנפל אחר טבילה משא"כ בגופה וראשה. והש"ך בסי' קצ"ח ס"ק ל"ב פי' דכיון שא"צ לביאת מים לא חיישינן כ"כ (שנפל בעלייתו)]

סעיף י'

י. 1) מה הדין אם חפפה ועיינה וטבילה ואחר הטבילה מצאה עליה דבר חוצץ, האם צריכה לחזור ולטבול - כשהחפיפה היתה באותה עונה שטבילה או בעונה אחרת, כשהיתה סמוך לטבילה או לא? 2) ואם ובמקום שצריכה לחזור ולטבול האם צריכה גם לחזור ולחוף? 3) ומה הדין כשנתעסקה בין הטבילה למציאת החציצה באותו המין שמצאה, האם אפשר לתלות בו?

(3) באר דברי הרמב"ם שלא גזרו אלא לטהרות?

ת. (1) בדקה קודם טבילה אינה צריכה טבילה אחרת ואם לאו צריכה (שו"ע ורמ"א). (2) נתעסקה בדברים החוצצין קודם טבילה ואחר טבילה בדקה ולא מצאה כלום לא עלתה לה טבילה שאני אומר בעלייתה מהמים נפל ממנה (שו"ע). (3) מפרש הב"י א' דמיירי בתבשיל שאינו נדבק לגמרי אלא כיון שסתם תבשיל יש בו שמנונית חיישין שנדבק בידיה, אבל אם היה התבשיל מדברים הנדבקים שעושין חציצה מדאורייתא גם לבעלה חיישין. ב' אפשר דמיירי משמנונית שחוצץ מדאורייתא דהיינו רבב ומ"מ כיון שאינו על רוב גופה לא גזרו אלא לטהרות. והב"י הקשה ע"ז ומסיק דפירוש ראשון עיקר, ומה שהקשה ממפשלת עיין בב"י סימן קצ"ח סמ"א מה שתירץ ע"ז].

א. 1) מתי מברכת ברכת הטבילה, לפני הטבילה או אחריה, ומה הטעם? 2) והאם יש נפק"מ בין ימות החול לשבת?

ת. 1) א. המחבר פסק כהראב"ד שתברך קודם טבילה כדי שיהא עובר לעשייתו. ב. להרמ"א נוהגין כבה"ג שתברך אחר טבילה, [ותקנו כן אגב טבילת גר]. ג. בדגו"מ הביא דברי השל"ה הקדוש בשם חסיד אחד, שאחר שתטבול כל גופה תברך ותחזור ותטבול שנית, והקשה עליו ומסיק דהואיל ויצא הדבר מפי הגאון יש לחוש לדבריו. 2) בהר הכרמל כתב דבשבת לכו"ע תברך אחר טבילה, או בלחש בין שפנותיה (פ"ת א'). [וטעמו שלא יהא ניכר להדיא שטובלת לטומאתה ולא למיקר, ואחר הטבילה י"ל שהטבילה היה למיקר אלא שאח"כ עלה בלבה לצאת ידי טבילה, ועיין מג"א אר"ח שכ"ג סק"ג, דהמטביל כלי בשבת ע"י הערמה לא יברך].

ב. 1) אשה שלבושה חלוק האם צריכה להפסיק שלא יהא לבה רואה ערותה או שבאשה לא שייך כן? 2) איש העומד במים צלולים ולבו חוץ למים, האם מקרי הפסק שאין לבו רואה את הערוה? 3) ואשה שעומדת במים צלולים האם הוי כאילו עומדת ערום או לא? 4) ואיך תעשה את הברכה כשעומדת במים, לכתחילה ובדיעבד?

ת. 1) המחבר באר"ח וכ"ד הש"ך והט"ז כאן שאין שייך באשה איסור זה, כדעת האורחות חיים. אך כאן הצריך המחבר שתעכר המים כהראב"ד, וכ"ד הדרישה. 2) להט"ז והש"ך הוי כמכוסה דלא כהמחבר והרמ"א. 3) להט"ז והש"ך הוי כמכוסה דלא כהמחבר והרמ"א. 4) להמחבר הרמ"א והדרישה צריך כיסוי, ולהש"ך והט"ז אף לכתחילה א"צ אלא לחבק זרועותיה.